

Universiteit Utrecht

Nederlands
Jeugd
instituut

Kinderparticipatie door middel van media

*Explorerend praktijkonderzoek naar de effectiviteitspotentie, implementatie
en ervaren effectiviteit van Mix Station*

Hooghuis, T. (3617629)

Docent: Dr. Paul Baar

Tweede beoordelaar: Prof. Dr. Micha de Winter

Universiteit Utrecht
Faculteit Sociale Wetenschappen
Departement Pedagogische Wetenschappen
Master Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

September 2013 – Juni 2014

20 juni 2014

Samenvatting

Mix Station is een uniek programma dat kinderen laat participeren in activiteiten door middel van mediagebruik en media-inzicht, waarbij verschillende vaardigheden worden verworven. Plaatsen waar de activiteiten worden ingezet zijn onder school, na school en in de vrije tijd. De algemene doelstelling van het onderzoek was het onderzoeken van de potentiële en ervaren effectiviteit en programma integriteit van Mix Station. Aan de hand van een documentenanalyse en kwalitatieve analyse van zestien interviews, met de uitvoerende professionals en partners van Mix Station, werden er aandachtspunten geformuleerd ter verbetering van de inhoud en implementatie van Mix Station. Aandachtspunten zijn theoretische onderbouwing van de probleemformulering, concreet formuleren van doelen, aanbieden van een training voor de start van Mix Station, richtlijnen voor bijeenkomsten, verbeteringen in de communicatie en een handvat ontwikkelen voor evaluatie. Mix Station wordt door de professionals als effectief ervaren. Het belangrijkste leerrendement voor kinderen is kennis over media, zelfvertrouwen en talentontwikkeling.

Kernwoorden: Mix Station, media, kinderen, participatie, effectiviteit, doorgaande lijn

Abstract

Mix Station is an unique program that allows children to participate in activities through media use and media insight, where different skills are acquired. Places where activities can be performed are in school, after school and in the spare time of children. The general of this study was to investigate the potential and perceived effectiveness and implementation of the program. On the basis of a document analysis and sixteen qualitative interviews, with professionals and partners of Mix Station, recommendations are formulated to improve the content and implementation of Mix Station. Improvements are possible in the theoretical formulating of the problem, formulating goals, offering a training before the start, guidelines for the activities, improvements in the communication and developing a guideline for evaluation. Mix Station is seen as effective by professionals. The main learning outcomes for children are knowledge of media, self-confidence and talent.

Keywords: Mix Station, media, children, participate, effectiveness, continuous line

Kinderparticipatie door middel van media

Opvoeden van kinderen doe je niet alleen, maar met de hele omgeving. Op diverse plekken rondom een kind bevinden zich volwassenen die kunnen bijdragen aan de gezonde ontwikkeling van kinderen. Dit wordt ook wel de pedagogische civil society genoemd (De Winter, 2011). De school blijkt in deze pedagogische civil society een belangrijke plaats te zijn waar mensen elkaar vinden. Pedagogische aandacht en het sociale systeem waarin kinderen zich bewegen staan in de school centraal. In brede scholen wordt extra aandacht besteed aan deze sociaal-pedagogische verantwoordelijkheid (Wienke, 2013), met als doel kansen te creëren ter bestrijding van onderwijsachterstand (Kruiter, Oomen, Grinten, Dubbelman, & Zuidam, 2007). Scholen krijgen op deze manier een bredere functie dan alleen het geven van onderwijs. Er wordt gericht op de totale ontwikkeling van kinderen als voorbereiding op maatschappelijk functioneren. Kinderen moeten leren zich naar vermogen zelfstandig te kunnen redden in de maatschappij en als een democratisch burger kunnen functioneren. Dit gebeurt veelal door het aanbieden van educatieve activiteiten na schooltijd (Schreuder, Valkestijn, & Mewissen, 2010). Naast de extra ondersteuning die op scholen wordt aangeboden, leren kinderen ook van activiteiten die plaats vinden in de eigen omgeving. In de samenleving moeten kinderen de verschillende sociale praktijken met elkaar zien te combineren (Van Oenen, 2001). Dat kan een verrijking betekenen voor kinderen, maar het kan ook een bedreiging zijn als de aansluiting tussen activiteiten ontbreekt (De Wit, 2003). Een 'kloof' kan ontstaan wanneer bijvoorbeeld de kennis die op school wordt opgedaan te veel verschilt met de ervaringen die buiten school worden opgedaan (Van Oenen & Hajer, 2001). Dit heeft betrekking op het wegvallen van de traditionele continuïteit tussen de verschillende opvoedingscontexten. Er bestaat minder onderlinge samenhang en afstemming in de pedagogische infrastructuur (De Winter, 2011). Dan rijst de vraag hoe deze losse stukken kennis met elkaar verbonden moeten worden (Van Oenen & Hajer, 2001). Vanuit het Nederlands Jeugdinstituut [NJI] is samen met koplopers in de brede school ontwikkeling gepleit voor meer samenhang tussen leren onder en na schooltijd, binnen en buiten de school, een zogeheten doorgaande leerlijn (Van Oenen, Bakker, & Valkestijn, 2005). Ook werd er op het brede school congres van november 2013 een oproep gedaan van de plenaire inleiders om meer samenhang aan te brengen tussen leren onder en na schooltijd (Kooi, 2013).

Mix Station is een programma dat ontwikkeld is door Firma Media om kinderen, tussen zes en twaalf jaar, te laten participeren in activiteiten door het inzetten van media. Op deze manier leren kinderen vaardigheden die zij kunnen gebruiken in het maatschappelijk functioneren (Elskamp, Du Cloo, & Van Rijn, 2011). Er kunnen activiteiten aangeboden worden in een doorgaande leerlijn. Dat betekent activiteiten onder schooltijd, in de verlengde schooldag en in de vrije tijd. Daarnaast zijn er doorgroeimogelijkheden naar UCee Station, eenzelfde activiteiten programma voor jongeren tussen dertien en 23 jaar (Click F1, 2012). In het programma wordt een extra focus gelegd op de kwetsbare

jeugd, kinderen die opgroeien met veel armoede, multi-problem gezinnen en kinderen met ouders met lage opleiding, kinderen met een hoog risico op criminele activiteiten en laag zelfvertrouwen (Click F1, 2013). Het is belangrijk dat deze kinderen extra ondersteuning krijgen om zich optimaal te kunnen ontwikkelen (Matos & Sousa, 2004). De drie doelstellingen die centraal staan in de activiteiten van Mix Station zijn: 1) Media-educatie; 2) Vergroten van actief burgerschap; 3) Taalontwikkeling spreken en schrijven (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011).

Mix Station onderscheidt zich van andere methodieken die gericht zijn op maatschappelijk functioneren op twee punten. Allereerst past Mix Station activiteiten toe waarbij media worden ingezet. Dit is een nieuwe ontwikkeling in de maatschappij. Digitale middelen spelen een grote rol in de huidige tijd (Unlusoy, De Haan, Leander, & Volker, 2013). Kinderen worden met behulp van de media-activiteiten uitgedaagd om zelf mee te denken en zelf een rol te spelen in de activiteiten om het actief burgerschap te vergroten. Ten tweede richt Mix station zich op de doorlopende lijn, zowel horizontaal als verticaal. Een horizontale doorlopende lijn is een aanbod van binnen- en buitenschoolse activiteiten (Click F1, 2012). Er wordt gesteld dat het van belang is dat er een congruentie bestaat tussen thuis, de gemeenschap en de school (Ashton et al., 2008; De Winter, 2011). Daarnaast is er sprake van een verticale doorlopende lijn waarbij doorstroming naar UCee Station mogelijk is. De verticale doorlopende lijn zorgt voor het aanbieden van gelijksoortige activiteiten naarmate het kind ouder wordt, om zo de ontwikkeling te kunnen blijven stimuleren (Van Oenen, persoonlijke communicatie, 27 januari, 2014).

Doelstellingen

De algemene doelstelling van het onderzoek is inzicht verkrijgen in de effectiviteitspotentie en implementatie van Mix Station en de ervaren effectiviteit van professionals en partners die werken met het programma in Amsterdam, Haarlem en Utrecht, zodat er aandachtspunten geformuleerd kunnen worden naar Firma Media om het programma Mix Station door te kunnen ontwikkelen. De educatieve waarde van zeer uiteenlopende leermomenten in familie en relaties met leeftijdsgenoten wordt niet altijd meegenomen in onderzoek naar leren en het verweven van competenties (Brake & Buchner, 2013). Er is weinig bekend over hoe die leermomenten het beste geïntegreerd kunnen worden in een programma. Dit komt doordat er wel onderzoek naar gedaan is, maar meestal is dit geen veelomvattend onderzoek en het onderzoek bevat vaak niet alle belangrijke elementen (Fallik, Rosenfeld, & Eylon, 2013). Daarnaast is er nog weinig effectonderzoek aanwezig en mogelijk, omdat programma's nog niet voldoende doorontwikkeld zijn om deze te onderwerpen aan een serieus effectonderzoek (Baar, Wubbels, & Vermande, 2007; Veen, Vergeer, Van Oenen, Glaudé, & Breetvelt, 2007). Uit onderzoek (Van Vijfeijken et al, 2010) blijkt dat de doorlopende lijn veel wordt genoemd en gebruikt in de praktijk, maar effecten (nog) niet zijn onderzocht (Fallik et al., 2013; Veen, Boogaard, van Daalen, & Emmelot, 2012; Van Oenen,

persoonlijke communicatie, 27 januari, 2014). Een voorbeeld van een ander programma dat zich richt op een doorlopende lijn is schoolbuurtwerk: levensecht leren in de buurt (Wier & Wieriks, 2005). Ondanks het minimale onderzoek naar verschillende leermomenten en de doorlopende lijn trekken Veen en collega's (2007) de conclusie op basis van verschillende internationale effectstudies dat voorzieningen op het gebied van de brede school een meerwaarde kunnen hebben voor risicogroepen (Veen et al, 2007). Met behulp van dit onderzoek kan er kennis opgedaan worden die bijdraagt aan de legitimering en ontwikkeling van soortgelijke methodieken (Baar et al., 2007). Daarvoor is de algemene doelstelling ingedeeld in drie subdoelstellingen, waarbij verwachtingen worden opgesteld die getoetst zullen worden in dit onderzoek.

De eerste doelstelling van het onderzoek is inzicht verkrijgen in de effectiviteitspotentie van Mix Station. De effectiviteitspotentie kan worden vastgesteld aan de hand van op theorie gebaseerde methodische voorwaarden voor (potentiële) effectiviteit. Door het veelal ontbreken van wetenschappelijk vastgestelde kennis over de effecten van interventies wordt de behoefte aan onderbouwing van de effectiviteit van interventies de laatste jaren steeds groter (Veerman & Van Yperen, 2006). Een bekend Nederlands initiatief om meer zicht te krijgen op de effectiviteit is de databank effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut [NJI] (Nederlands Jeugdinstituut, 2014). Het criterium 'theoretisch goed onderbouwd' die de databank hanteert komen enigszins overeen met in dit onderzoek gehanteerde algemeen methodische voorwaarden voor effectiviteit. Deze voorwaarden kunnen worden beschouwd als richtinggevend voor veelbelovende of richtinggevende principes die een interventie een kans tot slagen geven. Dit wordt de effectiviteitspotentie genoemd. De werkelijke effectiviteit zal getest moeten worden in een experimenteel effectonderzoek (Baar et al., 2007). Criteria waaraan een effectief programma zou moeten voldoen kunnen worden ontleend aan 'het model voor Planmatige Gezondheidsvoorlichting en Gedragsverandering' van Green en Kreuter (2005) waarin stappen beschreven staan voor planning en evaluatie. Echter, de probleemformulering wordt naar de concrete invulling van dit model weinig expliciet. Het model kan daarom worden aangevuld met 'Intervention Mapping' protocol van Bartholomew, Parcel, Kok en Gottlieb (2006) om specifiek te kijken naar inhoud, methode, implementatieplan en evaluatieplan (Brug, Van Assema, & Lechner, 2010). In Tabel 1 staan een zevental algemeen methodische voorwaarden voor effectiviteit schematisch weergegeven. Stappen 1-3 zijn gebaseerd op het model voor planmatige gezondheidsvoorlichting van Green en Kreuter (2005) en stappen 4-7 zijn gebaseerd op het intervention Mapping Protocol van Bartholomew en collega's (2006). De implementatiefase en evaluatiefase van het model van Green en Kreuter (2005) worden besproken in doelstelling twee en drie van dit onderzoek.

De verwachting naar aanleiding van het model is dat het programma Mix Station verder ontwikkeld kan worden, aangezien de opzet van het programma nu vooral practice-based is

Tabel 1

Algemeen methodische voorwaarden voor effectiviteit (Baar et al., 2007)

Model voor Planmatige Gezondheidsvoorlichting <i>Green en Kreuter (2005)</i>	Intervention Mapping Protocol <i>Bartholomew et al. (2006)</i>
1. Sociale en epidemiologische analyse 2. Analyse van risicofactoren 3. Bepalen van determinanten van gedrag (interventieontwerp) →	4. Specifiek en operationeel geformuleerde doelen 5. Op theorie en praktijkervaring gebaseerde methodiek 6. Implementatieprotocol 7. Evaluatieplan
(Implementatie) ← (Evaluatie)	

(Elskamp et al., 2011; M. Du Cloo, persoonlijke communicatie, 13 februari 2014). Naarmate het programma aan meer algemeen methodische voorwaarden voldoet zal ook de effectiviteitspotentie hoger zijn, doordat het programma meer theoretisch onderbouwd zal zijn (Baar et al., 2007). De eerste drie algemeen methodische voorwaarden vormen een basis voor de specifiek en operationeel geformuleerde doelen (Brug et al., 2010). Uit onderzoek van Veen en collega's (2007) blijkt dat veel programma's verbeteringen kunnen boeken bij duidelijke en meetbare formuleringen van beoogde ontwikkelingsdoelen (Veen et al., 2007). Wanneer de doelen goed geformuleerd zijn, is de verwachting dat er tegemoet gekomen wordt aan het SMART-principe (Baar et al., 2007) of dat er prestatie-indicatoren geformuleerd zijn. Als de eerste voorwaarden helder zijn, is de verwachting dat er theorieën worden gebruikt om het probleem aan te pakken. Verschillende theorieën kunnen bijdragen aan de vormgeving en inhoud van een programma (Brug et al., 2010). De volgende voorwaarde, het implementatieplan, heeft een grote invloed op de effectiviteit van het programma (Aarons, Hurlburt & Horwitz, 2011; Durlak & DuPre, 2008; Newcomer, Freeman & Barret, 2013). Uit onderzoek blijkt dat er meer aandacht besteed kan worden aan de implementatie van programma's (Veen et al., 2007). In het implementatieprotocol moet duidelijk vermeld zijn wat de procedure is van de uitvoering van Mix Station (aard, volgorde, frequentie, duur, intensiteit) en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering (Baar et al., 2007). De laatste algemeen methodische voorwaarde is het evaluatieplan. Wanneer de eerste stappen niet helder geformuleerd zijn, is de verwachting dat het evaluatieplan niet voldoende is uitgewerkt (Brug et al., 2010). Het evaluatieplan grijpt terug op de specifieke programmadoelen waarin verantwoord moet zijn wat, wanneer en hoe er gemeten wordt (Baar et al., 2007).

De tweede doelstelling is inzicht verkrijgen of Mix Station wordt uitgevoerd zoals het programma bedoeld is. Er wordt bij deze doelstelling ingegaan op de implementatie en uitvoering, de stap na de zeven voorwaarden in Tabel 1 (Baar et al., 2007). De implementatie moet goed

verlopen voor een juiste uitvoering van het programma (Baar et al., 2007), de effectiviteit kan hiermee zelfs verdubbeld worden (Durlak & DuPre, 2008). Een implementatieproces kenmerkt zich door vier fasen: verspreiding, adoptie, invoering en borging. De verwachting is dat wanneer Mix Station op de juiste manier geïmplementeerd is, de professionals aangeven dat er aan de vier fasen in de uitvoering tegemoet wordt gekomen (Daamen, 2013).

De verspreiding kenmerkt zich door het verspreiden van informatie over het programma (Daamen, 2013). De professional die informatie ontvangt moet actief betrokken worden, bijvoorbeeld door informatie bijeenkomsten en het krijgen van feedback (Barwick et al., 2005). Informatie moet actueel, uitnodigend, begrijpend en goed georganiseerd verspreid worden. Het is ook van belang dat de professionals op verschillende momenten en manieren geconfronteerd worden met informatie over het programma (Daamen, 2013). Bij Mix Station is de verwachting dat de uitvoerende professionals worden geïnformeerd door middel van de handleiding, die kan ondersteunen, inspireren en motiveren bij de uitvoering van activiteiten (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). Ook de opleiding en achtergrond van de professional is van belang voor een juiste uitvoering van de activiteiten (Daamen, 2013). De verwachting is dat de uitvoerende professionals de zeven eigenschappen van effectief leiderschap benoemen, zoals wordt beschreven in de handleiding (Du Cloo & Van Rijn, 2010).

De tweede fase, adoptie, betreft de fase voordat Mix Station ingevoerd wordt (Daamen, 2013). Hierin is het belangrijk dat de uitvoerende professionals (vooraf) voldoende kennis hebben van het programma en dat er tegemoet wordt gekomen aan de wensen en behoeften (Novins, Green, Legha, & Aarons, 2013). De verwachting is dat de professionals goed op de hoogte zijn van de inhoud en doelstellingen van Mix Station, omdat de professionals zelf invloed hebben op de vormgeving van de activiteiten (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). De professionals moeten flexibel kunnen omgaan met de inhoud en methoden, om aan te kunnen sluiten bij de doelgroep (Van der Laan, 2000). Deskundigheid van de professionals speelt een rol bij de correcte invoering van Mix Station (Brug et al., 2010; Veen et al., 2007).

De invoering is de derde fase van het implementatieproces (Daamen, 2013). Het betreft de manier waarop de interventie ingezet wordt. Bij Mix Station worden de lesprogramma's op maat ontworpen, waarbij kinderen (tussen de zes en twaalf jaar) worden opgeleid tot beginnend mediamaker. Verschillende mediavormen worden ingezet door professionals om kinderen te laten ontdekken, inspireren en leren wat voor invloed ze hebben op hun eigen omgeving en hoe hun vaardigheden vergroot kunnen worden (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). Media zijn de laatste jaren een vorm geworden van spelen en werken, waarmee het tot de dagelijkse kinderlijke leefwereld is gaan horen (Hogan, 2012; Kohnstamm, 2009). Het verhoogt de motivatie en bevordert de betrokkenheid en het doorzettingsvermogen (Campbell & Jane, 2012). In de

activiteiten van Mix Station zetten professionals media in op drie verschillende manieren. Allereerst actief, het is de verwachting dat professionals aangeven dat kinderen zelf media leren maken en hier op actieve manier mee bezig zijn (Elskamp et al., 2011). Professionals moeten kinderen laten participeren bij Mix Station door ze mee te laten doen, verantwoordelijkheid te laten nemen en deel uit te laten maken van het samenlevingsverband waarbinnen die praktijk bestaat (Dam & Volman, 2001; Van Oenen & Wardekker, 2001; Wells, 2000). Er kan beter geleerd worden wanneer leerervaringen worden opgedaan in levensechte situaties (Schreuder et al., 2010), omdat kinderen de situatie gelijk leren toepassen in de praktijk (Volman, 2013). Centraal hierin staat het aanbieden van informele leermomenten (Schreuder et al., 2010) waarbij de vrijheid en eigen inbreng van het kind centraal staan (Eshach, 2001). De tweede manier waarop leren wordt ingezet is receptief. Een verwachting is dat professionals aangeven dat kinderen kennis maken met verschillende vormen van media en worden uitgedaagd meningen te geven binnen een vastgesteld kader (Elskamp et al., 2011). Uit onderzoek is gebleken dat kinderen meer initiatieven tonen wanneer zij meningen mogen geven. Het zorgt voor een beter begrip van een gezamenlijke educatieve omgeving en respectvolle volwassen-kind relaties (Mesquita-Pires, 2012). De derde manier van leren is reflectief. Het draait om bewust laten worden van de invloed die media heeft op de maatschappij en het eigen leven (Elskamp et al., 2011), aangezien het onvermijdelijk is dat kinderen worden beïnvloed door media. Media roept emoties op, communiceert waarden en normen en biedt rolmodellen (Hogan, 2012). Naast de verschillende vormen van leren, is de verwachting dat activiteiten ingezet kunnen worden onder school, naschool/verlengde schooldag en vrije tijd, in een doorgaande lijn (Click F1, 2012; Van Oenen et al., 2005). Er komt steeds meer aandacht voor de verschillende domeinen waarin kinderen zich bewegen, dit wordt van belang geacht om jeugdigen te ondersteunen bij het opgroeien en de ontwikkeling (Catalano, Berglund, Ryan, Lonczak, & Hawkins, 2004; Durlak et al., 2007). Mix Station wil ook de ouders meer betrekken bij het leven van de kinderen, door ouders een onderdeel te laten zijn van activiteiten (Elskamp et al., 2011). Dit gebeurt door middel van eindproducten, een mediaplatform, nieuwsbrieven en presentaties (Click F1, 2012).

Tot slot de borgingsfase, dit betreft het evalueren en zo nodig bijstellen van de interventie (Daamen, 2013). De verwachting is dat er niet wordt geëvalueerd, aangezien er geen evaluatieplan aanwezig is in de documentatie van Mix Station (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). Uit onderzoek blijkt dat het voor borging en duurzame implementatie van belang is dat er voldoende interactie plaats vindt tussen alle betrokkenen om zo goed mogelijk aan te sluiten bij alle determinanten (Rhoades, Bumbarger, & Moore, 2012; Wandersman et al., 2008).

De derde doelstelling is inzicht verkrijgen in de ervaren effectiviteit van professionals en partners die werken met Mix Station. De partners zijn de organisaties waar de activiteiten plaatsvinden. Met deze derde doelstelling wordt er tegemoet gekomen aan de evaluatie, zoals

geformuleerd in Tabel 1 na de implementatie. Deze doelstelling wordt besproken aan de hand van de drie doelstellingen van Mix Station. Allereerst wordt er ingezet op media educatie. Mix Station gebruikt media educatie om sociaal-maatschappelijke competenties te ontwikkelen; het positieve zelfbeeld te versterken en het toekomstperspectief/beroepsoriëntatie van kinderen te verbreden. De verwachting is dan ook dat professionals zien dat kinderen bewust worden van de invloed en mogelijkheden die media heeft. Daarnaast is de verwachting dat aan kinderen geleerd wordt om kritisch en zelfstandig te zijn (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). Het tweede doel is het vergroten van actief burgerschap dat onderverdeeld kan worden in twee kenmerken. Allereerst wordt er gesproken over identiteit (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). De verwachting is dat er verbeteringen gezien worden in hoe kinderen zichzelf zien in relatie tot de toekomst en eigenwaarde. Wanneer kinderen meer in zichzelf geloven heeft dit invloed op motivatie, affect en gedrag (Ince, Van Yperen, & Valkestijn, 2013). Het tweede kenmerk van actief burgerschap is participatie (Du Cloo & Van Rijn, 2010). Kinderen moeten kansen krijgen om een concrete, betekenisvolle bijdrage te leveren aan verbanden waar ze deel van uitmaken (Ince et al., 2013). De verwachting is dat professionals vorderingen aangeven in sociale vaardigheden, zelfvertrouwen, zelfrespect en succeservaringen (Jumelet & Wenink, 2012; Naber & Van Lier, 2013; Van Oenen & Wardekker, 2001). Het derde en laatste doel van Mix Station is taalbeheersing. De verwachting is dat professionals aangeven dat kinderen zich ontwikkelen op spreken en schrijven. Wat betreft spreken is de verwachting dat professionals verbeteringen zien in mondeling presenteren en via diverse media informatie kunnen overbrengen aan anderen. Hierbij zijn het structuren van informatie, duidelijke articulatie en goede presentatie van belang. De verwachting is dat er wordt aangegeven dat de kinderen schrijfvaardigheden verbeteren, door inhoud en vorm te geven aan digitale teksten die verschillende functies hebben, zoals: informeren, overtuigen en/of beschrijven (Du Cloo & Van Rijn, 2010). Vanuit de top 10 beschermende factoren wordt verwacht dat de professionals aangeven dat schoolmotivatie wordt vergoot (Ince et al., 2013). Ook vanuit onderzoek van Veen en collega's (2007) wordt verwacht dat programma's zoals Mix Station zorgen voor een verbetering van de schoolcijfers (Veen et al., 2007).

Methode

Type onderzoek

Het onderzoek betreft een explorerend praktijkgericht onderzoek, waarbij voornamelijk gebruik is gemaakt van een kwalitatieve dataverzameling. Kwalitatief onderzoek is het gedetailleerd beschrijven en interpreteren van gebeurtenissen, situaties, interacties en personen naar aard of eigenschappen (Baar, 2002). Er is hiervoor gekozen omdat Mix Station een bijzonder programma is. Daarnaast is er weinig onderzoek gedaan naar de effectiviteit van programma's, omdat programma's vaak nog niet voldoende ontwikkeld zijn (Baar et al., 2007; Veen et al., 2007). Het

type kwalitatief onderzoek is een casestudy, die is uitgevoerd bij Firma Media in Utrecht, Amsterdam en Haarlem. Dit is het onderzoeken van de dagelijkse omstandigheden in zijn geheel [holistische benadering] (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2005; Boeije 2012). Waarbij gebruik is gemaakt van diverse dataverzamelmethode[n] [triangulatie] om de betrouwbaarheid te vergroten. Wanneer informatie overeenkomt is er sprake van valide gegevens (Baarda et al., 2005).

Ter veldoriëntatie van het onderzoek zijn twee expertinterviews afgenomen. De eerste informant is Saskia van Oenen, expert op het gebied van de brede school en doorgaande leerlijn. De tweede informant is, Mirjam du Cloo, (mede-)ontwikkelaar van Mix Station en directeur van Firma Media. Op deze manier is informatie verkregen over de theorie en het programma Mix Station, dat is gebruikt voor de theoretische inleiding, de topiclijst en de discussie. Naast de expertinterviews is er ook geobserveerd tijdens drie activiteiten van Mix Station, aan de hand van het observatieschema zoals beschreven in 'Jeugdactiviteiten in de brede school' (Van Oenen et al., 2005). Het betreft hier participerende observatie, waarbij deel is genomen aan de activiteiten. In de waarnemingen komen relevante aspecten van de leefwereld van de onderzochte participanten aan de orde (Boeije, 2012).

Respondenten

De activiteiten van Mix Station worden gecoördineerd door twee coördinatoren, beiden zijn meegenomen in het onderzoek om de volledigheid te waarborgen. Er zijn tien mediacoaches (uitvoerende professionals) meegenomen als respondent voor het onderzoek, geselecteerd op basis van een gerichte steekproeftrekking. In overleg met Firma Media is gekozen voor de mediacoaches die het meest en/of het langst werken voor Firma Media, omdat zij beschikken over de meeste kennis van Mix Station. De mediacoaches zijn werkzaam in Utrecht, Haarlem en/of Amsterdam. Om zo eventuele verschillen te kunnen zien tussen de steden. Er is sprake van stratificeren van groepen, met als stratificatiecriterium 'locatie'. Voor deze steekproef is gekozen om de representativiteit van de gegevens te vergroten (Baarda et al., 2005). Tot slot hebben vier partners van Mix Station deelgenomen. De partners zijn geselecteerd op basis van bereidheid tot deelname. Alle partners waar Firma Media op dit moment mee samenwerkt zijn benaderd voor deelname (Baarda et al., 2005). Er hebben in totaal zestien respondenten deelgenomen aan het onderzoek. Wat betreft de externe geldigheid is geprobeerd de onderzoekssituatie te beschrijven en te interpreteren vanuit het gezichtspunt van de betrokkenen zelf [casestudy]. Het streven om de gewone, alledaagse situatie zo veel mogelijk in tact te laten en tot onderzoekssituatie te maken, wordt mede ingegeven door de wens de onderzoekssituatie en de feitelijke situatie zoveel mogelijk op elkaar te laten lijken. De onderzoeksresultaten zullen meer waarde hebben doordat ze wellicht ook toepasbaar of bruikbaar zijn in andere, vergelijkbare situaties [inhoudelijk generalisatie] (Baarda et al., 2005).

Onderzoeksinstrumenten

Documentenanalyse Ter beantwoording van de eerste doelstelling is een documentanalyse uitgevoerd, om de effectiviteitspotentie van Mix Station vast te kunnen stellen. Hiervoor zijn verschillende documenten van Mix Station gebruikt. Het model dat gebruikt is ter beoordeling van de effectiviteitspotentie, staat beschreven in Tabel 1. Elke methodische voorwaarde is opgedeeld in specifieke criteria, zoals te zien in de tabellen in de resultatensectie. Aan de criteria wordt een waardering gehangen om te bepalen in hoeverre er tegemoet wordt gekomen aan elke algemeen methodische voorwaarde. De waarderingen die worden gehanteerd zijn:

-- = ontbreekt, niet bekend

- = vaag, fragmentarisch, inconsistent

+/- = enigszins beschreven en verantwoord

+ = beschreven en verantwoord, maar nog niet helemaal consistent

++ = expliciet operationeel consistent beschreven en verantwoord (Baar et al., 2007).

Wanneer er meer methodische voorwaarden terugkomen in het programma met een hogere waardering van de criteria, zal de effectiviteitspotentie hoger worden ingeschat (Baar et al., 2007).

De eerste algemeen methodische voorwaarde, sociale en epidemiologische analyse, geeft een empirische basis aan een interventie. Er wordt hiermee duidelijk gemaakt op welke doelgroep de interventie zich het best kan richten. Dit kan als basis gebruikt worden voor de beschrijving van ernst, aard, omvang en aanpak van het probleem. Wanneer deze voorwaarde helder is omschreven kunnen ook de risicofactoren expliciet worden gemaakt. Volgens Green en Kreuter (2005) is de kans groot dat, als een ontwerp niet is afgestemd op de oorzaken voor ongewenst gedrag, de interventie niet het juiste doel bereikt. Er moet worden onderzocht welke risicofactoren het probleemgedrag in stand houdt. Daarna kan er gericht worden op gedragsverandering. Dit kan met behulp van een determinantenanalyse. Deze moet gebaseerd zijn op sociaal-psychologische gedragsverklaringstheorieën of modellen (Baar et al., 2007). Het probleemgedrag kan met behulp van de theorie en/of model verklaard worden, om zo het probleemgedrag adequaat te kunnen beïnvloeden. Met deze informatie kan er verder worden gegaan met het interventieontwerp (Bartholomew et al., 2006). De doelen kunnen afgestemd worden op het specifieke probleem, dit is van belang voor de effectiviteit van een interventieprogramma. De doelen kunnen bereikt worden met behulp van een op theorie en praktijkervaring gebaseerde operationele methodiek. De methodiek moet vertaald worden in concrete technieken. Deze technieken kunnen gebaseerd worden op relevante inzichten vanuit wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast is het belangrijk dat het materiaal en de technieken van het programma van tevoren getest worden op begrijpelijkheid en werking. Vervolgens is het implementatieprotocol van belang. Stappen 1-5 kunnen goed beschreven zijn, maar het moet ook goed uitgevoerd worden. Een concreet implementatieprotocol bevordert de

kans dat de uitvoering van de interventie goed verloopt. Wanneer gebruikers worden betrokken bij de implementatie bevordert dit het draagvlak voor de interventie omdat het beter aansluit bij de doelgroep. Tot slot is het evaluatieplan van belang om de beoogde uitkomsten van een interventie te meten. Met een evaluatieproces kan worden gecontroleerd in hoeverre de interventie is uitgevoerd. Dit kan inzichten verschaffen voor de toekomst. Monitoring en continue evaluatie zijn belangrijk omdat effectiviteit niet eeuwig is (Baar et al., 2007).

Topiclijst Voor het beantwoorden van doelstellingen twee en drie is een topiclijst gebruikt, die mondeling is afgenomen bij zestien respondenten. Vanwege de explorerende eigenschappen van kwalitatief onderzoek om rijke en gedetailleerde beschrijvingen en interpretaties van participanten te krijgen (Baarda et al., 2000), was het gebruik van een topiclijst wenselijk. Voor professionals en partners zijn er afzonderlijke topiclijsten gebruikt, maar met dezelfde topics. De reden hiervoor was om de vragen zoveel mogelijk af te stemmen op de doelgroep, maar wel met dezelfde onderwerpen (Boeije, 2012). De topics met betrekking tot de tweede doelstelling zijn gebaseerd op de verschillende fasen die een implementatie zou moeten doorlopen (Daamen, 2013) en op belangrijke elementen uit de handleiding. De topics met betrekking tot deelvraag drie zijn gebaseerd op de doelen van Mix Station (Elskamp et al., 2011). De topiclijst werd ingeleid met de gespreksintrodactie, waarin doelstelling, tijdsduur, opbouw van het interview, anonimiteit van het onderzoek, gebruik van de recorder en het materiaal werden uitgelegd. Vervolgens zijn de volgende topics besproken: algemeen, implementatie (met verspreidingsfase, adoptiefase, invoeringsfase en borgingsfase), ouderbetrokkenheid, betrokkenheid van de wijk, doorgaande lijn, ervaren effectiviteit (gericht op actief burgerschap, media-educatie en taalontwikkeling) en tot slot pluspunten en verbeterpunten. Voorbeeldvragen die bij de topics horen zijn: ‘op welke manier bent u in aanraking gekomen met Mix Station?’ ‘Wat wil Mix Station bereiken?’ ‘Wat is de doelgroep van Mix Station?’ en ‘Op welke manier worden de activiteiten van Mix Station geëvalueerd?’. Na elk topic werd hetgeen dat de participant had verteld, samengevat om te controleren of de onderzoeker het goed begrepen had. Deze controle van informatie vergroot de betrouwbaarheid van de onderzoeksgegevens (Onwuegbuzie & Leech, 2007).

Procedure

De documenten en contactgegevens van de participanten zijn verkregen via de ontwikkelaar van Mix Station. De participanten zijn door middel van een brief gevraagd om toestemming tot deelname, waarbij het doel en de informatieverwerking van het onderzoek duidelijk werd gemaakt in begrijpbare taal. Er is sprake van informed consent, doordat de participanten geplaatst zijn in een situatie waar zij kunnen beslissen, op de hoogte zijn van de risico's en voordelen en op de hoogte zijn van de manier van participatie (Boeije, 2010). In het onderzoeksverslag zijn de namen van de participanten niet meegenomen, om de anonimiteit te waarborgen (Boeije, 2012). Vanwege het

explorerende karakter van kwalitatief onderzoek duurden niet alle interviews even lang. De gemiddelde tijd van een interview met professionals was ruim een uur en met de partners ongeveer een uur. De gesprekken van de interviews vonden plaats op een plek naar keuze van de participant, om deelname aan het onderzoek te vergemakkelijken. Door in elk gesprek de volgorde van de vragenlijst aan te houden is geprobeerd om de interne validiteit te waarborgen. Een manier waarop de betrouwbaarheid is vergroot is door het gebruik van een recorder, zodat de antwoorden letterlijk en juist konden worden geanalyseerd en er conclusies konden worden geformuleerd.

Analyse

Er zijn twee verschillende analyses uitgevoerd naar aanleiding van de twee verschillende onderzoeksinstrumenten. De eerste analyse is de documentenanalyse. Een overall beoordeling van de effectiviteitspotentie (documentenanalyse) is niet te geven gezien het probleem van de weging van verschillende algemeen methodische voorwaarden en criteria binnen de voorwaarden. Wellicht is de ene algemeen methodische voorwaarde belangrijker dan de ander. Bovendien zijn de voorwaarden niet altijd van elkaar te scheiden doordat deze vaak in elkaar overlopen. De betrouwbaarheid van de documentenanalyse is gewaarborgd aan de hand van een evaluatieformulier met specifieke beoordelingscriteria per algemeen methodische voorwaarde. Elke analyse is voorgelegd aan een tweede beoordelaar. Bij verschil van inzicht over de beoordeling van criteria is nader overleg gevoerd om tot een oordeel te komen (Baar et al., 2007). De tweede analyse is de analyse van de interviews. De interviews zijn getranscribeerd, dit betekent dat de interviews woordelijk zijn uitgeschreven. Om de privacy en anonimiteit te waarborgen hebben alleen de onderzoeker en begeleider zicht op deze interviews. Door dit mede te delen aan de participanten, vertelden de participanten waarschijnlijk meer naar waarheid (Boeije, 2012). De gegevens van de getranscribeerde interviews zijn systematisch geanalyseerd conform de kwalitatieve methode van Baar (2002) en Baarda en collega's (2005). Via analytische inductie, door het vergelijken van uitspraken, is per doelstelling gekomen tot een kernlabelsysteem dat het inhoudelijk rendement van de analyse weergeeft (Baar, 2002). Waarbij de labels zo dicht mogelijk op de tekst geformuleerd zijn om de interne validiteit te waarborgen (Baarda et al., 2005).

Resultaten

Potentiële effectiviteit

De eerste doelstelling van het onderzoek was inzicht verkrijgen in de effectiviteitspotentie van Mix Station. Waarbij expliciet gebruik is gemaakt van de documentenanalyse die is uitgewerkt aan de hand van de algemene methodische voorwaarden voor effectiviteit. Per methodische voorwaarde worden de resultaten verantwoord aan de hand van criteria, die weergegeven worden in de verschillende tabellen. In de tabellen is ook de waardering weergegeven.

Allereerst was onderzocht in hoeverre Mix Station voldoet aan *sociale en epidemiologische* analyse van het probleem bij de specifieke doelgroep zoals te zien in Tabel 2.

Tabel 2

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 1

Sociale en epidemiologische analyse van de problematiek (waardering: +/-)

- a. Is voorafgaande aan Mix Station een sociale analyse/ behoefteonderzoek gedaan naar de ervaringen en waarderingen van gebruikers en doelgroep mbt actief burgerschap, mediawijsheid en taalontwikkeling? (+)
 - b. Is voorafgaande aan Mix Station een epidemiologische analyse / onderzoek gedaan naar de aard, omvang en aanpak van de problematiek bij actief burgerschap, mediawijsheid en taalontwikkeling bij de specifieke doelgroep? (- -)
-

In onderhandelingsgesprekken tussen de projectcoördinator en samenwerkingspartner zal besproken worden wat de inhoudelijke lijn moet zijn in het activiteitenprogramma. Op die manier wordt gebruik gemaakt van een behoefte analyse, omdat per activiteitsaanbod een afstemming wordt gemaakt op de wensen en behoeften van gebruikers. Zo kan er aangesloten worden bij de specifieke doelgroep. Daar tegenover stond in de documenten beschreven dat Mix Station zich richt op kinderen die extra aandacht nodig hebben en wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Ook werd in de documenten gesteld dat uit onderzoek blijkt dat actief en veilig mediagebruik wordt overschat. Het probleem werd niet concreet gemaakt, omdat een epidemiologisch onderzoek naar het probleem ontbrak. Er werd niet verantwoord (vanuit de theorie) hoe groot het probleem is, wat de behoefte van deze kinderen is en wat er nodig is om de kinderen te ondersteunen in de ontwikkeling.

Tabel 3

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 2

Analyse van risicofactoren (waardering: -)

- a. Worden voorafgaande aan de opzet van Mix Station potentiële risico factoren van problemen bij actief burgerschap, mediawijsheid en taalontwikkeling beschreven, te onderscheiden naar persoonlijke factoren, persoonlijke gedragsfactoren en naar omgevingsfactoren? (+/-)
 - b. Worden deze risico factoren verkregen uit empirisch onderzoek bij de specifieke doelgroep? (- -)
-

De tweede voorwaarde was de analyse van *risicofactoren*, zie Tabel 3. Gedragsfactoren die werden aangehaald in de documenten zijn laag opleidingsniveau en het slecht doen op school. Risicofactoren in de omgeving die beschreven stonden zijn wonen in een achterstandswijk, moeilijkheden in de thuissituatie, kwetsbare kinderen en kinderen die niet altijd de mogelijkheid

hebben om zich zelfstandig optimaal te ontwikkelen. Echter, het was niet bekend of deze risicofactoren verkregen worden uit empirisch onderzoek bij de specifieke doelgroep. Daarnaast werd ook de relatie met media niet duidelijk gemaakt.

De derde voorwaarde was bepalen in hoeverre *determinanten van gedrag* beschreven zijn. De waarderingen bij deze voorwaarde zijn te lezen in Tabel 4.

Tabel 4

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 3

Bepalen van determinanten van gedrag (waardering: +/-)

- a. Wordt bij de opzet van Mix Station gebruik gemaakt van adequaat empirisch gefundeerde sociaalpsychologische gedragsverklaringstheorieën/-modellen? (+/-)
 - b. In hoeverre is de gekozen aanpak voor gedragsverandering (beter gebruik van media, actief burgerschap en beter gebruik van taal) operationeel afgestemd op de factoren die het bepalen (determinanten)? (+)
-

Het bleek dat Mix Station met verschillende ideeën werkt over hoe gedragsverandering bereikt kan worden. Deze ideeën zijn: participatie, ownership, media-educatie, samenwerkingsverbanden aangaan, win-win principe, positiviteit, bottom-up principe en de algemene opdracht van de mediacoach als rolmodel/voorbeeld/aanspreekpunt. Er was geen documentatie bekend over het gebruik van empirisch gefundeerde sociaalpsychologische gedragsverklaringstheorie. Ook werd niet duidelijk in hoeverre de gekozen aanpak voor gedragsverandering is afgestemd op de determinanten. Deze waren wel terug te lezen, behalve verbeteren van de taalontwikkeling.

De vierde voorwaarde betrof *specifiek en operationeel geformuleerde interventiedoelen*, zoals te zien in Tabel 5 heeft deze voorwaarde de waardering enigszins beschreven en verantwoord.

Tabel 5

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 4

Specifiek en operationeel geformuleerde interventiedoelen (waardering: +/-)

- a. Zijn de doelstellingen adequaat afgestemd op persoonlijke (gedrags)determinanten en omgevingsdeterminanten? (+/-)
 - b. Zijn de doelstellingen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd en/of vanuit prestatie-indicatoren? (-)
-

In de documenten stond dat er drie doelen zijn opgesteld in Mix Station; media-educatie, actief burgerschap en taalontwikkeling. De doelen hangen voor een deel samen met de determinanten zoals deze beschreven zijn bij voorwaarde drie. De determinant media-educatie valt volledig onder het 1^e doel, media educatie. Participatie en ownership zijn duidelijk terug te herleiden tot het tweede doel, namelijk actief burgerschap. Onder het tweede doel vallen ook het bottom-up principe en

rolmodel. Echter mistte de link met de volgende determinanten; samenwerkingsverbanden aangaan, win-win principe en positiviteit. De doelstelling taalontwikkeling spreken en schrijven komt niet terug in de determinanten. De doelstellingen bleken dus niet geheel afgestemd op persoonlijke (gedrags)determinanten en omgevingsdeterminanten. De doelen bleken niet SMART geformuleerd, omdat ze erg breed geformuleerd zijn waardoor specificiteit mist. Daarnaast zijn de doelen zoals ze waren opgesteld in de documenten niet meetbaar. Er is daardoor geen sprake van een systeem, methode of procedure om te bepalen in welke mate het doel op een bepaald moment bereikt is. De doelen zijn wel acceptabel, het zijn doelen die kinderen zouden kunnen leren. Wat betekent dat het ook realistisch is. De doelen zijn niet tijdsgebonden. Daarnaast bleek dat Mix Station niet met prestatie-indicatoren werkt waardoor in principe de mate van doelrealisatie van het programma niet precies kan worden bepaald (Baar et al., 2007).

Evenals de voorgaande voorwaarde heeft voorwaarde 5; *op theorie en praktijkervaring gebaseerde methodiek*, +/-, zoals te zien in Tabel 6.

Tabel 6

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 5

Op theorie en praktijkervaring gebaseerde methodiek (waardering: +/-)

- a. Is het materiaal van Mix Station van tevoren uitgetest bij de specifieke doelgroep en gebruikers op begrijpelijkheid en werking? (- -)
 - b. Worden in Mix Station de ervaringen en waarderingen van gebruikers en doelgroep met de problematiek meegenomen? (+)
 - c. Wordt Mix Station expliciet uiteengezet en verantwoord vanuit heldere theoretische uitgangspunten? (-)
 - d. Zijn de methoden en technieken operationeel afgestemd op de specifieke doelstellingen van Mix Station? (+)
-

Het was niet bekend of het materiaal van Mix Station van tevoren is uitgetest bij de specifieke doelgroep en gebruikers op begrijpelijkheid en werking. De ervaringen en waarderingen van gebruikers en doelgroep met de problematiek worden wel meegenomen in de activiteiten van Mix Station. In de documenten stond beschreven dat kinderen en de school veel invloed hebben bij het bepalen van onderwerpen. Dit is een bottom-up benadering. Mix Station werd niet expliciet uiteengezet en verantwoord vanuit heldere theoretische uitgangspunten. Alleen een theorie over interne versus externe locus of control werd aangehaald. Er werden in Mix Station drie methoden gebruikt; participatie, gebruik van massa media en mobiliseren en versterken van sociale netwerken. Participatie en gebruik van massa media zijn operationeel afgestemd op de specifieke doelstellingen van Mix Station (zie voorwaarde vier). Het mobiliseren en versterken van sociale netwerken en vaardigheidstraining werden niet expliciet genoemd in de doelstellingen.

Het *implementatie protocol* van Mix Station was enigszins beschreven en verantwoord naar aard, volgorde, frequentie, duur en intensiteit. Voor de waardering van criteria zie Tabel 7.

Tabel 7

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 6

Implementatieprotocol (waardering: +/-)

- a. Voorziet Mix Station in een concrete implementatieplan waarin duidelijk vermeld staat wat de procedure van uitvoering is (aard, volgorde, frequentie, duur, intensiteit) en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering? (+/-)
 - b. Wordt de gebruiker betrokken bij de opzet van het implementatieprotocol? (+)
 - c. Wordt bij de implementatie van Mix Station rekening gehouden met de competenties/vaardigheden van de gebruiker (bijv. het stellen van eisen of het geven van vaardigheidstraining)? (+/-)
-

Mix Station bleek een heel open programma waarbij bijna volledig wordt afgegaan op de wensen en behoeften van de gebruiker. De gebruiker werd dan ook betrokken bij de opzet van de implementatie. Hierdoor werd er rekening gehouden met de competenties/vaardigheden van de gebruiker. Ook werd het model van Covey aangehaald waar de mediacoach dient te voldoen aan de zeven eigenschappen van effectief leiderschap. Echter, er was geen implementatieplan bekend met een duidelijke leidraad, ook stond er niets beschreven over een vaardigheidstraining. Tot slot was geen informatie bekend over het *evaluatieplan*, waardoor de waardering ontbreekt/niet bekend is gegeven zoals te zien in Tabel 8.

Tabel 8

Criteria en waardering algemeen methodische voorwaarde 7

Evaluatieplan (waardering: - -)

- a. Voorziet de methodiek in een concreet evaluatieplan waarin duidelijk wordt gemaakt wat, wanneer en hoe de resultaten worden gemeten? (- -)
 - b. Wordt het evaluatieplan verantwoord vanuit specifieke programmadoelen? (- -)
 - c. Worden met een effectevaluatie de beoogde uitkomsten van de methodiek gemeten? (- -)
 - d. Wordt met een procesevaluatie gecontroleerd in hoeverre de methodiek is uitgevoerd zoals bedoeld en waarom deze dan wel of niet effectief is geweest? (- -)
-

Implementatie

De tweede doelstelling was inzicht verkrijgen of Mix Station wordt uitgevoerd zoals het programma bedoeld is. In deze sectie worden de uitkomsten van de interviews besproken aan de hand van de vier verschillende fasen van implementatie zoals beschreven in de inleiding;

verspreiding, adoptie, invoering en borging. De belangrijkste kernlabels (schuingedrukte tekst) worden aangevuld met citaten uit de interviews.

Met betrekking tot de verspreidingsfase is *kennis van media* volgens de respondenten één van de eisen die wordt gesteld aan de mediacoaches wanneer er bij Mix Station wordt aangesloten. Ook *affiniteit en enige ervaring met lesgeven* worden genoemd als vereiste. Alle mediacoaches geven aan *geen training* te hebben gehad in de werkwijze van Mix Station en/of in didactische vaardigheden, voor de start bij Mix Station. Een enkeling geeft aan wel een handleiding te hebben gekregen, niet duidelijk is welke handleiding er bedoeld wordt. Een training voorgaand aan de start van Mix Station zou uitkomst kunnen bieden, waarin vooral de pedagogiek en didactiek naar voren moeten komen. Voor onervaren, beginnende coaches zou het prettig zijn om in het begin mee te kunnen kijken met een andere mediacoach:

Je werkt wel met hele jonge kinderen en ook met kinderen die misschien van alles hebben meegemaakt. Dus ik zou zeggen dat daar wel echt wat meer begeleiding in moet komen. ...

Ik zou zeggen dat je toch echt minimaal een training moet hebben, en dan afhankelijk van hoe ervaren iemand is een paar keer laten mee lopen of zo iets [Mediacoach, Amsterdam].

Er worden *wel gezamenlijke bijeenkomsten* georganiseerd voor mediacoaches waarbij informatie wordt gegeven over de methodiek of specifieke onderwerpen, die twee keer per jaar plaats vinden.

Ondanks dat er gezamenlijke bijeenkomsten worden georganiseerd gaf een groot deel van de mediacoaches uit zowel Haarlem, Amsterdam als Utrecht in de adoptiefase aan dat er *behoefte is aan (achtergrond) informatie* over pedagogiek en didactiek. Mediacoaches gaven aan dat zij wel *voldoende kennis hebben over de gang van zaken en opzet* van de activiteiten door de eigen achtergrond kennis. Er wordt ook *tegemoet gekomen aan de wensen en behoeften*, omdat zij zelf de lesopzet van de activiteiten maken en hier eigen ideeën in kwijt kunnen:

Ik vind het heel fijn dat ze gewoon zeggen; hey we willen iets doen met fotografie en je hebt zoveel kinderen, wat zijn jouw ideeën? [Mediacoach, Amsterdam/Haarlem].

Op deze manier kan de passie en enthousiasme overgebracht worden op kinderen. Naast de mediacoaches gaven ook de partners aan tevreden te zijn over de aansluiting op de wensen en behoeften. Er wordt gevraagd naar relevante onderwerpen en wensen en behoeften in de organisatie van activiteiten. Op die manier kan er in overleg gekomen worden tot een passend aanbod:

Zij bekijkt dan wat vanuit haar organisatie het makkelijkst is en het beste aansluit en ja ik draag mijn signalen aan en samen maken we dan de opdrachten zeg maar [Partner].

In de borgingsfase is ook kennis over de doelen van belang. Meest genoemde *doelen waren media-educatie en talentontwikkeling*. Onder media-educatie wordt bewust maken van de invloed van media, werking van media, betekenisgeving aan media en kritisch denken over media verstaan. Naast deze twee doelen werden ook het verbeteren van de buurt, trots zijn op zichzelf, vergroten

van zelfvertrouwen, communicatie, taalvaardigheid, leren van sociale vaardigheden (vooral samenwerken), werken aan het eindproduct en doelen van partners genoemd. Echter, vier coaches en twee partners gaven aan dat ze geen kennis hebben over de precieze doelen van Mix Station:

Wat erg, ik ga er bijna van blozen, nee ik weet niet wat de doelen zijn [Mediacoach, Amsterdam]. Wat precies de doelstellingen zijn of wat Mix Station wil dat weet ik eigenlijk niet [Partner].

De invoering van Mix Station begint met de *organisatie*. De projectcoördinator die werkzaam is binnen Mix Station houdt zicht op de lopende activiteiten en onderhoudt contacten met de partners. De activiteiten worden in samenspraak met partners en de projectcoördinator opgebouwd. Er wordt gesproken over de organisatie, planning en onderwerpen van de activiteiten. Wanneer helder is hoe de activiteiten er in grote lijn uit komen te zien wordt dit door de projectcoördinator doorgegeven aan de mediacoach. Mediacoaches worden gekoppeld aan de activiteiten door de project coördinator, aan de hand van kennis/kunde, achtergrond en woonplaats. De lesopzet voor het traject van activiteiten wordt gemaakt door de mediacoach. Er zijn *geen richtlijnen, handvatten of regels voor het opstellen van een lesopzet*:

Ik bedenk in grote lijnen wat ik wil behandelen, wat wil ik inhoudelijk mee geven en daar bouw je een heel programma omheen [Mediacoach, Utrecht].

Verschillende mediacoaches gaven aan een standaard lesplan, lesopzet of richtlijn te willen waar aan vast gehouden kan worden, zodat iedereen op dezelfde manier werkt en het is tijdsbesparend. Wel is het prettig hierin mogelijkheid tot eigen invulling te behouden. De media die worden ingezet bij de activiteiten zijn het maken van *krantjes, filmpjes, radioshows en fotografie*. De *opbouw, inhoud en onderwerpen van de lessen loopt uiteen*. Het ontwerp is afhankelijk van de wensen van de partners, mediacoaches en kinderen. Hierbij gaven zowel alle coördinatoren, mediacoaches als partners aan dat *kinderen, tussen zes en twaalf jaar, invloed hebben op de invulling van de activiteiten* binnen vastgestelde kaders. De doelgroep wordt als passend ervaren door de respondenten, maar dit geldt vooral voor de kinderen vanaf acht jaar. Vijf respondenten gaven aan dat de doelgroep minder passend is voor de kinderen in de leeftijd tot negen jaar, omdat deze kinderen minder kunnen en het verschil tussen kinderen van zes jaar en kinderen van twaalf jaar te groot is. Het is wel mogelijk om de activiteiten op de leeftijd aan te passen. *Werven* van deze kinderen gebeurt door Mix Station zelf. Door middel van werven op scholen, werven op andere projecten, promotiefilmpjes verspreiden, ophangen van posters en inloopmiddagen organiseren. Wanneer er wordt samengewerkt met een partner hebben zij de verantwoording voor het werven van kinderen. Activiteiten vinden vooral plaats in achterstandswijken, maar bijna alle respondenten gaven aan dat de activiteiten voor alle kinderen nuttig zouden zijn:

Ja, kijk de nadruk ligt vaak op achterstandsjongeren, terwijl mediacoaching, dat is toch voor iedereen handig om te krijgen vind ik. Dus ja ik ben sowieso wel van het jongerenwerk is voor alle jongeren [Partner].

Verschillende locaties waar de activiteiten van Mix Station plaatsvinden zijn in de vrije tijd in bijvoorbeeld een buurthuis of jongeren centrum en in een naschools aanbod. Er kunnen ook activiteiten ingezet worden onder schooltijd, dus in het curriculum van school, maar dit gebeurt vooral ter promotie van de activiteiten. Ook is het mogelijk om losstaande workshops aan te bieden. Activiteiten worden *niet aangeboden in een doorgaande lijn*, dus zowel activiteiten onder school, naschool als in de vrije tijd, door beperkt budget en tijdsgebrek. Wel wordt in Haarlem de doorgaande lijn naar UCee Station (leeftijd dertien tot 23 jaar) gestimuleerd. In Haarlem worden ook de activiteiten structureel en op een vaste locatie aangeboden. Enkele respondenten uit Amsterdam en Utrecht gaven aan dit als een voordeel te zien en dit ook graag te willen. Hierdoor is Mix Station ook direct verbonden aan de wijk/buurt waardoor er ook *wijkgerichte activiteiten* plaatsvinden. In Utrecht en Amsterdam is dit afhankelijk van het traject en de wensen van de partners. Ook wordt *ouderbetrokkenheid* als belangrijk ervaren, omdat het goed is voor de ouder-kindrelatie. Ouders worden geïnformeerd door brieven en uitgenodigd bij een eindpresentatie van een traject. Echter, de meeste respondenten gaven aan dat de ouderbetrokkenheid niet heel sterk is bij de activiteiten van Mix Station, omdat er weinig contact is met ouders. Ouderbetrokkenheid zou nog verbeterd kunnen worden door ouders te betrekken bij activiteiten door een les mee te laten kijken of ouders te interviewen. Een andere manier om ouders en betrokkenen/geïnteresseerden op de hoogte te houden van de activiteiten is door middel van het mediaplatform van Mix Station. Het *mediaplatform* wordt door de respondenten gezien als een website waarop de resultaten te zien zijn. Het wordt ervaren als een leuk en nuttig concept:

Ik vind het voor kinderen heel leuk, want dan kun je wat je maakt terug zien en horen. Het geeft ook een soort van zichtbaarheid en het effect van wat er gebeurd is. Kinderen zijn toch al zoveel met internet en sociale media en dat soort dingen bezig [Mediacoach, Utrecht].

Toch gaven de meeste respondenten aan dat de site niet goed wordt bezocht. Door elf respondenten werd er aangegeven dat er *meer gehaald kan worden uit het mediaplatform*. Zo moet het makkelijker worden om de resultaten te kunnen delen via social media, alles op de site moet werken, vormgeving moet worden aangepast en de site moet meer gaan leven.

In de borgingsfase werd *communicatie aangegeven als een punt van aandacht* door mediacoaches. Projectcoördinatoren zijn altijd telefonisch of via mail te bereiken, maar er is wel enige verbetering mogelijk. Mediacoaches gaven aan dat er niet altijd snel wordt gereageerd op mails, daarnaast is de communicatie over de activiteiten niet altijd duidelijk. Communicatie over de activiteiten zouden op een meer gestructureerde manier kunnen:

En toch ook qua mail zou ik het fijn vinden, als iedereen sowieso binnen twee dagen reageert of het hoeft niet altijd zo lang te duren [Mediacoach, Amsterdam/Haarlem]. Beter afstemmen op elkaar, weet je, dat de coördinator dat aftikt, en dat je misschien ook via bepaalde dingen kunt werken [Mediacoach, Utrecht].

Naast verbeteringen in contact met de mediacoaches en projectcoördinatoren werd aangegeven dat er weinig tot *geen contact is tussen mediacoaches* zelf. Dit contact is wel gewenst om ervaringen en ideeën uit te kunnen wisselen. Er is een facebook-pagina voor mediacoaches aangemaakt, maar die wordt niet gebruikt. *Evalueren van de activiteiten* gebeurt vooral door de projectcoördinator samen met de partner en met de projectcoördinator en mediacoaches in het midden en aan het einde van een traject. Besproken wordt hoe de activiteiten zijn verlopen. Dit wordt echter niet structureel en altijd gedaan. Evaluatie tussen partners en mediacoaches wisselt sterk. Sommigen gaven aan dat het wel gebeurt, anderen niet. Ook was er een wisselende mening of dit contact noodzakelijk is. Tijdens de evaluatiemomenten wordt *geen gebruik gemaakt van een handvat* voor evaluatie. Een mogelijk verbeterpunt dat werd genoemd is dat er wel een handvat voor evaluatie zou moeten zijn. Op die manier kan er door Mix Station zicht gehouden worden op de activiteiten, verbeterpunten en successen. Deze vorm van evaluatie kan ook schriftelijk, zodat het minder tijd kost. Evalueren met kinderen wordt wel gedaan, maar is geen structureel onderdeel van Mix Station.

Volgens de projectcoördinatoren en de meeste mediacoaches wordt *Mix Station uitgevoerd zoals bedoeld*. Wel werd aangegeven dat Mix Station een zeer dynamisch programma is waardoor veranderingen mogelijk zijn. Deze respondenten gaven aan dat er nu meer ingespeeld wordt op de behoeftes van de partners, wijk en de kinderen, dus meer vraaggericht werken. Daarnaast werd door drie respondenten aangegeven dat door tijdgebrek niet altijd alle stappen worden uitgevoerd, zoals voorbereidingen telefonisch afhandelen, op tijd werven van kinderen of evalueren. *Pluspunten van Mix Station* die werden genoemd zijn het meenemen van de vrije kijk en invulling van kinderen om aan te sluiten bij de belevingswereld en de vele mogelijkheden die media biedt. Daarnaast zijn flexibiliteit en veelzijdigheid pluspunten van Mix Station. Mix Station wordt gezien als een uniek aanbod met leuke activiteiten en producten.

Ervaren effectiviteit

De derde doelstelling was inzicht verkrijgen in de ervaren effectiviteit van professionals en partners die werken met Mix Station, waarbij de drie doelstellingen van Mix Station centraal staan. Zowel professionals als partners gaven aan dat kinderen *verschillende technieken van media leren*, zoals cameratechnieken, leren wat een krant is en voorbereidingen treffen. Daarnaast leren kinderen *kritisch kijken* en *beeldvorming* in de media:

De media in het echt wordt ook gewoon door een redactie bepaald. Weet je, het is niet dat wij bepalen wat er in de krant staat. Nee de redactie van de krant bepaalt wat er in de krant

staat. En dat is best wel gek ook voor kinderen om dat te realiseren [Mediacoach, Utrecht/Amsterdam].

De respondenten gaven aan dat de kinderen *sociale vaardigheden* leren, zoals samenwerken en de omgang met elkaar. Daarnaast verbeteren volgens de respondenten ook *persoonlijke competenties*, zoals zelfvertrouwen, leren nadenken over de eigen mening en leren initiatieven nemen. Belangrijk is dat kinderen *gehoord worden*. Kinderen worden bewust gemaakt dat ze er mogen zijn en dat ze mogen laten zien wie ze zijn. *Talentontwikkeling* betekent volgens de respondenten leren dat iedereen ergens goed in is en herkenning van kwaliteiten. Daarnaast is het verkrijgen van *ownership* een onderdeel van Mix Station. Kinderen leren trots te zijn op de gemaakte producten.

Onder *actief burgerschap* werd door de respondenten het aanleren van normen en waarden verstaan. Het betreft algemene kennis over wat kinderen moeten ontwikkelen en actief meedoen in activiteiten en de wijk. Het draait om bewustwording van de plek die kinderen hebben in de maatschappij. Het betrekken van de wijk tijdens de activiteiten van Mix Station levert positieve resultaten op. Er is volgens de respondenten meer *bewustwording van en zorg voor de wijk*:

Het is toch een rot wijk, dus we maken het nog verder rot, terwijl als je hem ombuigt, het positieve uit een wijk haalt wat er heel veel is, dan kunnen ze ook een rol nemen, een soort verantwoordelijkheidsrol nemen voor hun wijk. Dat ze trots zijn op hun wijk [Partner].

Daarnaast werd opgemerkt dat de media activiteiten *de contacten in de wijk versterken*.

Communiceren werd door de respondenten ook gezien als een belangrijk onderdeel dat kinderen leren. Onder communiceren wordt luisteren, omgaan met discussies, vragen stellen, gesprekken leiden, interviewen en presenteren verstaan. Wat betreft het verbeteren van taalontwikkeling waren de meningen tussen de respondenten verdeeld. Er wordt aandacht gegeven aan de taalontwikkeling, maar kinderen leren niet perfect schrijven en spellen.

Mediacoaches en partners gaven aan dat Mix Station een *positieve werking* heeft. Zo zouden kinderen leren positief denken en de eigen groei zien, kinderen zouden het leuk vinden en kinderen zijn enthousiast over de producten die gemaakt worden. Meetbare resultaten zijn de producten die uit de activiteiten komen, maar het proces naar het product toe wordt als meest belangrijk ervaren. Echte resultaten zijn moeilijk te meten, maar er wordt door enkele respondenten een afname in pesten en betere schoolprestaties gesignaleerd. Daarnaast gaven alle partners aan dat de activiteiten van Mix Station erg populair zijn bij de kinderen.

De mogelijkheid om *door te groeien naar UCee Station* wordt gezien als een versterking. Kinderen leren bij Mix Station de basis van media, maar wanneer kinderen langere tijd verbonden blijven aan de activiteiten worden er meer vaardigheden geworven. Doorgaan met de activiteiten betekent volgens de respondenten dat kinderen het leuk vinden en dat talenten verder ontwikkeld kunnen worden. Op deze manier kan de doorgaande lijn ingezet worden. Activiteiten aanbieden op

een *vaste locatie* werd ook als versterkend gezien door zowel mediacoaches als partners. De activiteiten zijn zichtbaar in de wijk, er kan meer ingespeeld worden op de behoeften, een traject kan langdurig aangeboden worden en zijn er mogelijkheden om een kind te ondersteunen in zijn/haar ontwikkeling. De doorgaande lijn zoals het aanbieden in activiteiten onder school, na school en in de vrije tijd kost veel tijd en geld. Daardoor werd er door de coördinatoren afgevraagd of het een meerwaarde heeft. Partners in Amsterdam en Haarlem gaven aan dat een *sterke samenwerking met school, naschoolse activiteiten en jongerenwerkers een meerwaarde* heeft om een eenheid te creëren en controle te houden op de kinderen. Kinderen zien overal dezelfde mensen en de professionals hebben kennis van wat er zich afspeelt in het leven van kinderen.

Discussie

De algemene doelstelling van het onderzoek was inzicht verkrijgen in de effectiviteitspotentie en implementatie van Mix Station en de ervaren effectiviteit van professionals en partners die werken met het programma in Amsterdam, Haarlem en Utrecht, zodat er aandachtspunten geformuleerd kunnen worden naar Firma Media om het programma Mix Station door te kunnen ontwikkelen. De verwachting vanuit de documentenanalyse was dat Mix Station zich verder kan ontwikkelen aan de hand van de verschillende stappen binnen de algemeen methodische voorwaarden voor effectiviteit (Baar et al, 2007). Uit de resultaten blijkt dat dit programma nog niet voldoet aan de algemeen methodische voorwaarden van effectiviteit. De theoretische onderbouwing kan, zoals werd verwacht, verbeterd worden. Bij het programma gaat weinig gedegen (voor)onderzoek (algemeen methodische voorwaarden 1 t/m 3) aan het ontwerp vooraf (Baar et al, 2007). Het helder formuleren van de eerste drie methodische voorwaarden met onderbouwing vanuit de theorie is wel van belang om zicht te krijgen op de ernst van het probleem en de meest geschikte aanpak hiervan (Brug et al., 2010). Een kritische noot die Van Oenen (persoonlijke communicatie, 27 januari 2014) hierbij stelt is dat Mix Station niet gericht is op probleembestrijding, maar dat het programma is gericht op het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. Hierdoor is het moeilijk om de eerste drie voorwaarden helder te kunnen beschrijven. Doordat de eerste drie voorwaarden niet scherp geformuleerd zijn, worden ook de doelen hier niet volledig op afgestemd (Brug et al., 2010). Zoals naar verwachting vanuit het onderzoek van Veen en collega's (2007) zijn de doelen ook niet voldoende SMART of naar prestatie-indicatoren geformuleerd (Baar et al., 2007). Verwacht wordt dat wanneer de eerste drie voorwaarden concreet zijn geformuleerd, de doelen ook beter tegemoet komen aan het SMART principe. Er is dan een beter beeld over hoe het probleem eruit ziet en welk gedrag er verbeterd moet worden (Brug et al., 2010). Gevolg is dat aansluiting vinden met een passend model of theorie hierdoor ook bemoeilijkt wordt (Baar et al., 2007). Mix Station past de theorie interne vs externe locus of control toe

(Elskamp et al., 2011), maar zal met meer diepgang beschreven moeten worden om te kunnen bijdragen aan de vormgeving en inhoud van het programma (Brug et al., 2010). Het implementatieplan is enigszins beschreven en verantwoord, maar er zijn verbeteringen mogelijk zoals ook blijkt uit de verwachtingen (Veen et al., 2007). De verwachting is dat wanneer er een training wordt gegeven of een empirische evidentie wordt geschreven er verbeteringen optreden in het implementatieplan. Op die manier wordt het programma ook aantrekkelijker voor andere gebruikers (Brug et al., 2010). Dit geldt ook voor het evaluatieplan, dat niet aanwezig is in de documenten (Du Cloo & Van Rijn, 2010; Elskamp et al., 2011). Vanuit de theorie blijkt dat de voorgaande stappen hiervoor consistent en uitvoerig beschreven moeten zijn. De verwachting is dan ook dat wanneer de eerste zes voorwaarden wel concreet zijn ook het evaluatieplan geformuleerd kan worden (Brug et al., 2010).

Mix Station wordt in grote lijnen uitgevoerd zoals het programma bedoeld is, toch moeten er wel kritische kanttekeningen gemaakt worden. Er wordt zoals naar verwachting tegemoet gekomen aan de vier fasen: verspreiding, adoptie, invoering en borging (Daamen, 2013). De verspreiding kenmerkt zich naar verwachting enkel door het verkrijgen van de handleiding (Elskamp et al., 2011). Enkele respondenten gaven aan wel een handleiding te hebben gekregen, maar niet duidelijk is welke handleiding bedoeld wordt. Mogelijk wordt de informatie op een andere manier verspreid, om op die manier beter aan te sluiten bij het functieniveau. Bijvoorbeeld door face-to-face verspreiden van kennis. Dit blijkt een effectieve manier te zijn, omdat het zorgt voor een persoonlijke relatie waardoor de ontvanger zich meer betrokken voelt (Barwick et al., 2005). Ook gaven respondenten aan geen training te hebben ontvangen voor de start met Mix Station, dit zouden zij wel graag gehad willen hebben. Bij het verspreiden van informatie is het van belang dat specifieke elementen extra worden uitgelicht (Daamen, 2013). Zo is het belangrijk dat vooraf het doel van het programma duidelijk is en wat er verwacht wordt van de uitvoerende professionals (Packard, 2013). Een verklaring kan zijn dat veel van de mediacoaches al werkzaam waren voor Mix Station voordat de handleiding en training ontwikkeld waren (M. Du Cloo, persoonlijke communicatie, 13 februari 2014). Een andere verklaring is dat de mediacoaches allemaal zelfstandig ondernemers zijn en het aanbieden van een training voordat er daadwerkelijk werk geboden kan worden lastig is. Zij willen vooral zeker zijn van werk. Het zou kunnen dat er dus een training aangeboden wordt wanneer er is gestart met de activiteiten van Mix Station. Dit komt overeen met de uitspraken dat er wel gezamenlijke bijeenkomsten worden georganiseerd waarin de methodiek wordt besproken waarbij professionals geconfronteerd worden met informatie vanuit het programma (Daamen, 2013). De zeven eigenschappen van effectief leiderschap zouden genoemd moeten worden als eisen aan opleiding en achtergrond (Du Cloo & Van Rijn, 2010), maar professionals benoemen kennis van het mediavak en affiniteit/ervaring met lesgeven als vereisten.

Dit kan verklaard worden doordat er wordt aangegeven dat de handleiding niet gekregen is bij de start van het geven van activiteiten of door de veranderingen die hebben plaatsgevonden sinds Mix Station is ontwikkeld (M. Du Cloo, persoonlijke communicatie, 13 februari 2014).

Uitvoerende professionals beschikken over voldoende kennis en er wordt tegemoet gekomen aan de wensen en behoeften (adoptiefase) (Novins et al., 2013). Respondenten gaven aan het gevoel te hebben eigen inbreng te hebben in de activiteiten. Daarnaast gaven de professionals aan over voldoende kennis te beschikken vanuit hun eigen achtergrond. Echter, de uitvoerende professionals gaven wel aan kennis te missen met betrekking tot de pedagogiek/didactiek. Dit kan verklaard worden doordat mediacoaches het mediavak als achtergrond hebben en geen pedagogische achtergrond. Ook blijkt uit benoemen van uiteenlopende doelen dat specifieke kennis over Mix Station ontbreekt. Wellicht komt dit doordat er vooraf geen training gekregen is over Mix Station. M. Du Cloo (persoonlijke communicatie, 13 februari 2014) en enkele respondenten gaven wel aan dat er trainingen zijn waar informatie wordt aangeboden, dus zouden de professionals het wel kunnen weten. Een andere verklaring voor de gebrekkige kennis kan zijn dat de informatie niet op verschillende manieren herhaald is of dat er niet voldoende hierop wordt aangestuurd. Wanneer professionals sterk worden aangestuurd is de kans groter dat zij zich competent voelen en ervaren genoeg kennis te hebben over het programma (Aarons et al., 2011). Een andere verklaring kan zijn dat de uitvoerende professionals geen tijd of mogelijkheden hebben om bij de trainingen aanwezig te zijn, waardoor ze zeggen de informatie te missen. Aangezien de training geen verplichting is.

Bij de invoering van het programma werd verwacht dat media in elke activiteit wordt ingezet voor het leerproces van kinderen, tussen de zes en twaalf jaar (Elskamp et al., 2011), dit blijkt ook uit de resultaten. Het leren gebeurt zoals verwacht volgens de respondenten actief, receptief en reflectief (Click F1, 2012). Uit de resultaten bleek ook dat er geen handvatten of richtlijnen zijn voor het opstellen van een lesopzet, waarbij sommige respondenten aangaven dit wel te willen. Dit komt overeen met de resultaten vanuit de documentenanalyse waaruit blijkt dat het implementatieplan verbeterd kan worden. Het is belangrijk dat concreet is wat en wanneer iets moet gebeuren. Zodra er een concreet plan ligt kan pas door worden gegaan met de invoering van het programma (Daamen, 2013). Waarbij monitoring en continue intervisie een effectieve activiteit is (Florin et al., 2012) om zo te controleren of professionals trouw blijven aan de interventie en dus of het uitgevoerd wordt zoals bedoeld (Novins et al., 2013). Een andere verwachting bij de invoering van het programma was dat activiteiten worden uitgevoerd in de doorlopende lijn (Click F1, 2012). Activiteiten worden ingezet onder school, na school en in de vrije tijd, maar niet naast elkaar zoals de bedoeling is bij de horizontale doorlopende lijn. Dit wordt door de respondenten verklaard door beperkt budget en tijdsgebrek. Het budget is van belang, zodat informatie op een juiste manier verspreid en ingezet kan worden. Als er onvoldoende budget is bestaat de kans dat een interventie te

snel doorgevoerd wordt (Aarons et al., 2011). Wel wordt in Haarlem de verticale doorlopende lijn naar UCee Station gestimuleerd, doordat de activiteiten daar continue en op een vaste plek worden aangeboden. Ouders worden zoals naar verwachting betrokken door middel van brieven, uitnodigen voor eindpresentaties en het mediaplatform, wel zijn er verbeteringen mogelijk. Het kan zijn dat ouders onvoldoende het gevoel hebben betrokken te zijn waardoor er geen betrokkenheid wordt getoond. Daarnaast is het ook van belang dat ouders vertrouwen moeten hebben in de ouderbetrokkenheid (Green & Walker, 2007). Een andere verklaring kan zijn dat veel activiteiten in achterstandswijken uitgevoerd worden waar sprake is van verschillende culturele achtergronden. Ouders zouden door cultuur of gebrekkige beheersing van het Nederlands minder betrokken kunnen zijn (Smit, Driessen, Sluiter, & Brus, 2007). In vervolg onderzoek zouden ouders meegenomen kunnen worden, om zo de meningen van ouders over ouderbetrokkenheid te kunnen onderzoeken. Op die manier kan de lage ouderbetrokkenheid eventueel verklaard worden.

De verwachting was dat er in de borgingsfase geen evaluatie plaatsvindt, omdat er geen evaluatieplan beschikbaar is. Er wordt wel geëvalueerd, maar niet volgens een handvat. Dit komt wellicht doordat er voldoende interactie is tussen de betrokken partijen en de projectcoördinator. De projectcoördinator houdt zicht op de lopende projecten en communiceert met de betrokken partijen om zo bij iedereen aan te kunnen sluiten (Rhoades, Bumbarger, & Moore, 2012; Wandersman et al., 2008). Hierin is ook de behoefte aan ondersteuning van de professionals belangrijk. Uit de resultaten blijkt dat de communicatie met de uitvoerende professionals kan worden verbeterd.

Mix Station wordt ervaren als een effectief programma. Zowel in de resultaten als in de verwachtingen werd genoemd dat kinderen kritisch leren kijken naar media. Vooral beeldvorming is een belangrijk onderdeel dat door de respondenten wordt genoemd. Dit is belangrijk omdat media een grote invloed heeft op de gedachtegang van kinderen (Hogan, 2012). Mix Station gebruikt media om competenties te ontwikkelen, zoals persoonlijke en sociale competenties (Elskamp et al., 2011). Kinderen worden gehoord door de professionals en andere betrokkenen waardoor kinderen een concrete bijdrage kunnen leveren aan de situatie waarin ze verkeren (Ince et al., 2013). Dit bevordert het zelfvertrouwen en worden er succeservaringen opgedaan (Jumelet & Wenink, 2012; Naber & Van Lier, 2013). De succeservaringen worden door de respondenten benoemd als talentontwikkeling en ownership. Echter, toekomstperspectief / beroepsoriëntatie wordt niet genoemd en dit komt ook niet uit de observaties naar voren. Dit kan verklaard worden doordat er geen aandacht wordt besteed aan dit onderwerp tijdens de activiteiten. Wellicht komt dit indirect wel naar voren door het inzetten van rolmodellen, waardoor verschillende toekomstmogelijkheden worden laten zien aan kinderen. De mediacoaches komen immers allemaal vanuit een mediavak (Elskamp et al., 2011). Of deze verklaring juist is zou vervolg onderzoek moeten aanwijzen waarbij aan kinderen de vraag wordt voorgelegd wat zij hebben geleerd voor in de toekomst. Opvallend is

dat taalbeheersing over het algemeen niet werd genoemd door professionals als leermoment door de respondenten, maar er worden wel verschillende aspecten van communicatie benoemd, zoals presenteren, luisteren en vragen stellen. Wellicht komt dit doordat er met inzet van media indirect bezig wordt gehouden met communicatie. Kinderen leren manieren van communiceren doordat zij zich bezig houden met media (Emmers-Sommer & Allen, 1999). Tot slot was de verwachting dat schoolmotivatie verhoogd wordt en er een verbetering van schoolcijfers optreedt. Een enkeling noemt dit ook in de interviews, maar er zijn te weinig professionals betrokken die hier zicht op hebben. Dit kan een reden zijn waarom dit niet wordt genoemd. Vervolg onderzoek zou moeten uitwijzen of Mix Station positieve resultaten oplevert in de schoolresultaten. Eventueel zouden hiervoor ouders, kinderen en leerkrachten benaderd kunnen worden. Andere positieve signalen die respondenten zien zijn positieve vorderingen in de wijk, het enthousiasme van kinderen en leuke eindresultaten.

Wat betreft de algemene doelstelling wordt Mix Station ervaren als een leuk en goed programma waarbij professionals leerrendement bij kinderen zien. Echter, er blijken wel aandachtspunten te zijn die ervoor kunnen zorgen dat Mix Station verbeterd kan worden. De concrete verbeterpunten zijn te lezen bij implicaties.

Methodische kanttekeningen

In dit onderzoek is getracht inzicht te krijgen in de mate, aard en beleving van Mix Station, van professionals die daar werkzaam zijn, door kwalitatief onderzoek. Er is gebruik gemaakt van een topiclijst voor onderzoek waardoor geen grenzen zijn voor het scala aan antwoorden. Het is mogelijk dat hierdoor geen volledig beeld is ontstaan. Het onderzoek werd immers geleid door datgene waar de respondenten over vertelden. Hieraan is tegemoet gekomen door in elk interview vooraf vastgestelde topics te bespreken. Daarnaast zijn de interviews afgenomen door één onderzoeker, waardoor de vragen op eenzelfde manier zijn gesteld. Na verschillende afnames bestond hierdoor wel de mogelijkheid dat verwachtingen invloed hadden op de bevraging. Door die invloed werd er wellicht minder doorgevraagd en sneller naar eigen invulling geïnterpreteerd. Daarnaast is ook de sociaal wenselijkheid van de antwoorden niet uit te sluiten. Sociale wenselijkheid is getracht te voorkomen door aan te geven dat naar de ervaringen en meningen wordt gevraagd en dat alle informatie welkom is. Als onderzoeker is getracht een objectieve houding aan te nemen, dit was mogelijk doordat de onderzoeker niet persoonlijk is betrokken bij de activiteiten van Mix Station. Daarnaast kan de anonimiteit van de respondenten ook een bijdrage leveren aan zo eerlijk mogelijke antwoorden (Baarda et al., 2005).

Wat betreft het aantal respondenten is geprobeerd een zo volledig mogelijk beeld te geven door deelname van beide coördinatoren, tien mediacoaches en door alle partners te benaderen. Eventueel had de representativiteit verhoogd kunnen worden door ook de mediacoaches te

selecteren op bereidheid van deelname in plaats van gerichte steekproeftrekking zoals in dit geval is besloten. Hiertoe is besloten omdat deze mediacoaches de meeste kennis hebben over Mix Station en ook het meest en/of het langst betrokken zijn. Het onderzoek gaat immers over de ervaren effectiviteit van Mix Station, dus de uitvoerende professionals moeten wel voldoende kennis hebben over Mix Station om wat over de effectiviteit te kunnen zeggen. Een valkuil is hierbij wel dat professionals belang hebben bij een goede uitkomst van het onderzoek, omdat het programma Mix Station hen verschaft van werk waardoor de professionals minder kritisch kunnen antwoorden.

In het originele onderzoeksplan lag het idee om uitvoerende professionals, ouders en kinderen te benaderen ter beantwoording van doelstelling drie, ervaren effectiviteit. Het betrekken van ouders en kinderen was door omstandigheden niet mogelijk en is besloten om ook partners te betrekken bij het onderzoek. Hierdoor is geen compleet beeld gekregen over het leerrendement van kinderen, omdat de meningen en ervaringen van kinderen en ouders niet zijn meegenomen in het onderzoek. De meningen van professionals kunnen verschillen van de meningen van ouders en kinderen. Eventueel zou er in vervolg onderzoek de ervaringen en meningen van ouders en kinderen onderzocht kunnen worden. Op die manier kan de feitelijke effectiviteit gemeten worden, in plaats van de ervaren effectiviteit.

Bij de documentenanalyse moet benadrukt worden dat conclusies uitsluitend gebaseerd zijn op de informatie die per programma op papier beschikbaar was. Deze informatie is aangevuld met informatie van de internetsite van Firma Media en Mix Station. Het is mogelijk dat informatie mist, doordat het programma nog in ontwikkeling is. Een harde beoordeling van de totale kwaliteit kan dan ook niet worden gegeven. De waarderingen zoals die weergegeven zijn in de methode sectie hebben alleen betrekking op een descriptieve beoordeling van elke voorwaarde van Mix Station. De effectiviteitspotentie is dan ook enkel een schatting, waarbij geen empirische evidentie is dat alle methodische voorwaarden ook werkelijk van belang zijn om een programma effectief te laten zijn. Het voldoen aan de methodische voorwaarde is geen garantie voor een effectieve methodiek, hiervoor is nader effect onderzoek nodig (Baar et al, 2007).

Implicaties

Door middel van de documentenanalyse en de analyse van de interviews betreft het programma Mix Station zijn er een aantal aanbevelingen naar voren gekomen. De aandachtspunten kunnen een bijdrage leveren aan de wens om Mix Station door te ontwikkelen om het programma te verbeteren.

Theoretische onderbouwing Vanuit de documentenanalyse wordt duidelijk dat minder goed gescoord wordt op de theoretische onderbouwing van Mix Station. Dit is terug te lezen in de criteria zoals benoemd in Tabellen 2 t/m 8, voorbeelden hiervan zijn een lage score op empirisch onderzoek bij specifieke doelgroep, sociaalpsychologische

gedragsverklaringstheorieën/modellen, uittesten materiaal op begrijpelijkheid en werking en verantwoording vanuit theoretische uitgangspunten. Tips die gegeven kunnen worden vanuit de documentenanalyse zijn allereerst dat helder gekregen moet worden welk probleem er aangepakt gaat worden (sociale en epidemiologische analyse) (Baar et al., 2007). Uit interviews blijkt dat niet speciaal ingezet wordt op kinderen uit een achterstandswijk, maar ook op kinderen met een laag zelfvertrouwen en weinig vertrouwen in de toekomst. Onderzoek toont aan dat dit samenhangt met meer en onveilig gebruik van media. Kinderen uit gezinnen met hogere sociaal economische status hebben meer regels voor media gedrag en daarnaast hebben zij vaak andere activiteiten, waardoor zij minder gebruik maken van media. Meer gebruik van media hangt samen met ongezond gedrag inclusief gebruik van tabak, minder slapen en risicogedrag. Meer en verkeerd gebruik van media kan ook een negatieve weerslag hebben op schoolprestaties (Godinho, Araujo, Barros, & Ramos, 2014; Hogan, 2012; Strasburger et al., 2013). Er kan dus gezegd worden dat het probleem verkeerd mediagebruik is, en dat de risicofactoren liggen in lagere sociaal economische klasse en laag toekomst perspectief. Een voorwaarde voor het bepalen van gedragsdeterminanten is dat het te onderzoeken gedrag helder en goed geïdentificeerd wordt (Brug et al., 2010). Hiervoor zou Mix Station kunnen maken van het ASE-model. Volgens dit model kan gedrag verklaard worden vanuit drie gedragsdeterminanten: attitude, sociale invloed en eigen effectiviteit (Brug et al., 2010; De Vries, Dijkstra, & Kuhlman, 1988; Es, Nagelkerke, Colland, Scholten, & Bouter, 2001; Lechner, Kremers, Meertens, & De Vries, 2008). Het model leidt ook tot meer operationele afstemming van de gewenste doelen op de specifieke determinanten. Methoden die Mix Station gebruikt zijn participatie, modelleren, informatieoverdracht, gebruik van massa media en mobiliseren en versterken van sociale netwerken. Theorieën die hierbij zouden passen zijn empowerment (De Winter, 2011), sociale leertheorie (rolmodel/model leren) en/of cognitieve theorie (Weerman, 2010). Met het onderbouwen vanuit de theorie kan Mix Station krachtiger werken vanuit bepaalde bewezen effectieve methoden voor gedragsverandering.

Concretiseren van doelen Uit de interviews bleek dat er verschillende doelen van Mix Station benoemd worden en sommigen gaven zelfs aan niet bekend te zijn met doelen van Mix Station. Vanuit de documentenanalyse bleek ook dat de doelen niet SMART geformuleerd zijn en geen prestatie-indicatoren bevatten. Een aanbeveling is om de doelen aan te scherpen en helder te formuleren. Eventueel kan ruimte open gelaten worden voor het formuleren van extra doelen vanuit de partner, om tegemoet te blijven komen aan de wensen van externen. Voor de effectiviteit van een programma is het van belang duidelijk te maken wat de interventie beoogt te veranderen. Een prestatie-indicator is te beschouwen als een meetlat die kan bepalen in hoeverre een doel is behaald (Baar et al., 2007). Eventueel kan het ‘werkboek voor kwaliteitsontwikkeling; doelen, methodiek en

evaluatie' (Van Oenen et al., 2005) helpen om de kwaliteit van de doelen te verbeteren en aan te laten sluiten bij de feitelijke inhoud en aanpak.

Training voorafgaand aan Mix Station Alle mediacoaches gaven aan vooraf aan de start van Mix Station geen training te hebben gekregen in de manier waarop Mix Station gegeven moet worden. Dit had echter wel wenselijk geweest. Eventueel zou in de toekomst de methodiektraining, zoals M. Du Cloo (persoonlijke communicatie, 13 februari 2014) en sommige respondenten noemen, gegeven kunnen voor de start met de activiteiten van Mix Station. Daarnaast dragen verschillende respondenten het idee aan om mee te lopen bij ervaren mediacoaches. Een ander idee was om een filmpje te maken met de kern van Mix Station ter introductie, om ook tegemoet te komen aan mediavormen. Op die manier kost het voor zowel Mix Station als de mediacoach weinig tijd.

Informatie verschaffen pedagogiek/didactiek De huidige mediacoaches gaven aan informatie te missen over de pedagogiek en/of didactiek, aangezien alle mediacoaches vanuit een mediavak komen. Graag zouden de meeste mediacoaches hier meer informatie over ontvangen. Oplossingen die verschillende mediacoaches hiervoor aandroegen is gebruik maken van de mediacoaches die al in dienst zijn en wel deze kennis hebben. Enkele mediacoaches gaven aan ook een achtergrond in onderwijs te hebben en te willen meewerken aan het geven van trainingen of een deel te schrijven over de pedagogiek/didactiek voor in de handleiding.

Richtlijn lesopzet Sommige mediacoaches gaven aan richtlijnen te willen voor een lesopzet. Aangegeven werd dat dit nuttig is om overeenstemming te krijgen in de verschillende activiteiten. Ook scheelt het tijd in het bedenken van een activiteitenprogramma. Daarnaast is het voor nieuwe mediacoaches een nuttig middel om te leren hoe een lesopzet in elkaar zit. Ideeën vanuit mediacoaches waren om verschillende blokken voor verschillende media te hanteren die toegepast kunnen worden, een grote lijn opzetten waarin duidelijk is wat er bereikt moet worden in een traject of het voorbeeld van het journalistiek stappenplan aanhouden waaraan elke vorm van media gehangen kan worden. Een heel vast programma is niet wenselijk, want mediacoaches gaven aan wel de eigen voorkeuren erin kwijt te willen.

Communicatie Wat betreft de communicatie werd over het algemeen tevreden gereageerd. Echter, er zijn wel verbeteringen mogelijk. Zo bestaat de wens om sneller antwoord te ontvangen. Daarnaast hebben verschillende respondenten behoefte aan meer en gestructureerde informatie over de opdracht. Het zou prettig zijn als hierin meer afstemming is met de partners. Concrete voorbeelden die worden gegeven zijn: is dat niet altijd duidelijk is wie de contactpersoon is op de locatie, benodigdheden op locatie zijn niet altijd aanwezig, meer informatie over de doelgroep en betere communicatie tussen partner en mediacoach. Alle mediacoaches gaven wel aan dat de coördinatoren weinig tijd hebben, dus dat het tijd technisch lastig is. Ook gaven enkele

mediacoaches aan dat contact met andere mediacoaches gewenst is. Hier wordt al wel aan gewerkt door de facebook-pagina en gezamenlijke bijeenkomsten, maar individueel contact met een mediacoach uit dezelfde discipline zou hier nog aan toegevoegd kunnen worden.

Ouderbetrokkenheid De ouderbetrokkenheid wordt als belangrijk ervaren en er wordt aangegeven dat ouders ook daadwerkelijk betrokken worden. Sommige respondenten gaven echter aan dat er weinig contacten zijn met ouders en soms de opkomst op presentaties laag is. Eventuele verbetering die werd aangedragen is om ouders meer te betrekken bij de activiteiten.

Mediaplatform Verbeteringen zijn mogelijk bij het mediaplatform. Deze zou op een makkelijkere en leukere manier ingedeeld moeten worden, alle streams zouden moeten werken en informatie moet makkelijker gedeeld kunnen worden via social media. Eventueel is een idee om ook online media te maken met de kinderen om de site meer te promoten. Ter promotie zouden kaartjes of pennen uitgedeeld kunnen worden met de link.

Handvat voor evaluatie Uit de documentenanalyse en de interviews bleek dat er geen handvat is voor evaluatie. Onder evaluatie wordt verstaan: het na afloop waarderen hoe het traject is gegaan en wat de uitkomsten zijn van de activiteiten. Hierin is het mogelijk om zowel kwantitatieve uitkomsten als kwalitatieve uitkomsten te meten (Van Oenen, persoonlijke communicatie, 27 januari 2014). Meninge over de noodzaak van een handvat voor evaluatie zijn verdeeld. Enkelen vinden dit wel prettig, terwijl anderen liever een persoonlijk gesprek voeren. Echter, een evaluatieplan kan helpen om de beoogde uitkomsten van de methodiek te meten, omdat het dwingt om de doelstellingen specifiek en meetbaar te maken. Een belangrijk motief om een evaluatieplan te ontwikkelen is: leren voor de toekomst (Baar et al., 2007; Brug et al., 2010). Een effectief preventieprogramma is niet in één keer volledig ontwikkeld, een evaluatie kan hier wel aan bijdragen. Effectieve preventieprogramma's zijn veelal het resultaat van langdurig onderzoek (Baar et al., 2007). Een ander motief om een evaluatieplan te maken is om resultaten inzichtelijk te maken, voor zowel anderen als voor Mix Station zelf. Hier is een navolgbaar plan voor nodig, namelijk een evaluatieplan dat nagaat of en hoe het proces al dan niet tot gewenste resultaten leidt (Van Oenen, persoonlijke communicatie, 27 januari 2014). Volgens de respondenten zou een evaluatie ook schriftelijk kunnen. Een voorbeeld die verschillende respondenten noemen is het evaluatieformulier van 'hoedje van papier'.

Literatuur

- Aarons, G. A., Hurlburt, M., & Horwitz, S. M. (2011). Advancing a conceptual model of evidence-based practice implementation in public service sectors. *Administration and Policy in Mental Health, 38*, 4-23. doi:10.1007/s10488-010-0327-7
- Ashton, J., Woodrow, C., Johnston, C., Wangmann, J., Singh, L., & James, T. (2008). Partnerships in learning. Linking early childhood services, families and schools for optimal development. *Australian Journal of Early Childhood, 33*, 10-16. doi:10.1080/10409280802582795
- Baar, P. (2002). *Cursushandleiding training kwalitatieve analyse voor pedagogen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Baar, P., Wubbels, T., & Vermande, M. (2007). Algemeen methodische voorwaarden voor effectiviteit en effectiviteitspotentie van Nederlandstalige antipestprogramma's voor het primair onderwijs. *Pedagogiek, 27*, 71-90. Verkregen op 11 juni 2014, van <http://www.pedagogiek-online.nl/index.php/pedagogiek/article/view/326/325>
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2005). *Kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Houten: Wolters-Noordhoff.
- Bartholomew, L. K., Parcel, G. S. Kok G., & Gottlieb, N. H. (2006). *Planning health promotion programs: An intervention mapping approach*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Barwick, M. A., Boydell, K. M., Stasiulis, E., Ferguson, H. B., Blase, K., & Fixsen, D. (2005). *Knowledge transfer and implementation of evidence based practices in children's mental health*. Toronto ON: Children's mental health Ontario.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: SAGE publications.
- Boeije, H. (2012). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Brake, A., & Buchner, P. (2013). Family, peers and (informal) education in childhood and youth. *Zeitschrift fur erziehungswissenschaft, 16*, 481-502. doi:10.1007/s11618-013-0366-4
- Brug, J., Assema, P. van, & Lechner, L. (2010). *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering: Een planmatige aanpak*. Assen: Van Gorcum.
- Campbell, C., & Jane, B. (2012). Motivating children to learn: The role of technology education. *International Journal of Technology and Design Education, 22*, 1-11. doi:10.1007/s10798-010-9134-4
- Catalano, R., Berglund, M., Ryan, J., Lonczak, H., & Hawkins, D. (2004). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations on evaluations of positive youth development programs. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 98*, 97-124. doi:10.1177/0002716203260102
- Click F1 (2012). *Mix Station. Kinderen maken media*. Amsterdam: Click F1.

- Click F1 (2013). *Mix op school*. Verkregen op 14 november 2013 van <http://www.clickf1.nl/aanbod/media-op-school/mix-op-school/836>
- Daamen, W. (2013). *Wat werkt bij het implementeren van jeugdinterventies*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Dam, G. ten, & Volman, M. (2001). Bruggen bouwen tussen binnen- en buitenschools leren. In: Oenen, S. van & Hajer, F. (Eds.). *De school en het echte leven. Leren binnen en buiten school*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW.
- Du Cloo, M., & Rijn, M. van (2010). *UCee Station Handleiding Mediacoach. De UCee-methodiek voor het werken met jongerenmedia*. Amsterdam: Click F1.
- Durlak, J. A., & DuPre, E. P. (2008). Implementation matters: A review of research on the influence of implementation on program outcomes and the factors affecting implementation. *American Journal on Community Psychology*, 41, 327-350. doi:10.1007/s10464-008-9165-0
- Durlak, J. A., Taylor, R., Kawashima, K., Pachan, M., DuPre, E., Celio, C., . . . Weissberg, R. (2007). Effects of positive youth development programs on school, family and community systems. *American Journal of Community Psychology*, 39, 269-286. doi:10.1007/s10464-007-9112-5
- Elskamp, M., Du Cloo, M., & Rijn, M. van (2011). *Mix Station Handleiding Mediacoach. De Mix Station methodiek voor het werken met kinderen en media*. Amsterdam: Click F1.
- Emmers-Sommer, T. M. & Allen, M. (1999). Surveying the effect of media effects a meta-analytic summary of the media effects research. *Human communication research*, 25, 478-497. doi:10.1111/j.1468-2958.1999.tb00457.x
- Es, S. M., Nagelkerke, A. F., Colland, V. T., Scholten, R. J. P. M., & Bouter, L. M. (2001). An intervention programme using the ASE-model aimed at enhancing adherence in adolescents with asthma. *Patient Education and Counseling*, 44, 193-203. doi:10.1016/S0738-3991(00)00195-6
- Eshach, H. (2001). Bridging in-school and out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. *Journal of Science Education and Technology*, 16, 171-190. doi:10.1007/s10956-006-9027-1
- Fallik, O., Rosenfeld, S., & Eylon, B. S. (2013). School and out-of-school science: A model for bridging the gap. *Studies in Science Education*, 49, 69-91. doi:10.1080/03057267
- Florin, P., Friend, K. B., Buka, S., Egan, C., Barovier, L., & Amodei, L. (2012). The interactive systems framework applied to the strategic prevention framework: The rhode island experience. *American Journal of Community Psychology*, 50, 402-414. doi:10.1007/s10464-012-9527-5

- Godinho, J., Araujo, J., Barros, H., & Ramos, E. (2014). Characteristics associated with media use in early adolescence. *Cadernos De Saude Publica*, *30*, 587-598.
doi:10.1590/0102-311X00100313
- Green, L. C., & Walker, J. M. T. (2007). Parents' motivations for involvement in children's education: An empirical test of a theoretical model of parental involvement. *Journal of Educational Psychology*, *99*, 532-544. doi:10.1037/0022-0663.99.3.532
- Green, L. W., & Kreuter, M. W. (2005). *Health promotion planning: An educational and environmental approach*. New York: McGrawHill Higher Education.
- Hogan, M. J. (2012). Prosocial effects of media. *Pediatric Clinics of North America*, *59*, 635-645.
doi:10.1016/j.pcl.2012.03.020
- Ince, D. Yperen, T. van, & Valkestijn, M. (2013). *Top tien positieve ontwikkeling jeugd. Beschermende factoren in opvoeden en opgroeien*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Jumelet, H., & Wenink, J. (2012). *Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie: De schoolleeftijd*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Kooi, A. (2013). *De brede school als leergemeenschap. Betekenisvol leren door samenhangende en aan elkaar versterkende leercontexten*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam.
- Kruiter, J. , Oomen, C. , Grinten, M. van der, Dubbelman, E., & Zuidam, M. (2007). *Brede scholen in Nederland -Jaarbericht 2007*. Utrecht: Oberon, USP bv.
- Laan, P. van der (2000). Succes interventieproject is tevoren in te schatten. *0/25 – Vaktijdschrift over jeugdwezijn, jeugdzorg en jeugdbeleid*, *10*, 21-25.
- Lechner, L., Kremers, S., Meertens, R., & De Vries, H. (2008). Hoofdstuk 4: Determinanten van gedrag. In J. Brug, P. van Assema & L. Lechner (Red.), *Gezondheidsvoorlichtingen gedragsverandering* (pp. 75-105). Assen: Van Gorcum.
- Matos, A. R., & Sousa, L. M. (2004). How multiproblem families try to find support in social services. *Journal of Social Work Practice*, *18*, 65 – 80. doi:10.1080/0265053042000180590
- Mesquita-Pires, C. (2012). Children and professionals rights to participation: A case study. *European Early Childhood Education Research Journal*, *20*, 565-576.
doi:10.1080/1350293X.2012.737242
- Naber, P., & Lier, L. van (2013). Civil society: Aansluiten bij de belangen van jongeren. In: H. Jumelet, & J. Wenink, (Red.), *Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

- Nederlands Jeugdinstuut (2014). *Databank effectieve jeugdinterventies*. Verkregen op 22 januari 2014 van <http://www.nji.nl/nl/Kennis/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies>
- Newcomer, L., Freeman, R., & Barrett, S. (2013). Essential systems for sustainable implementation of Tier 2 supports. *Journal of Applied School Psychology, 29*, 126-147.
doi:10.1080/15377903.2013.778770
- Novins, D. K., Green, A. E., Legha, R. K., & Aarons, G. A. (2013). Dissemination and implementation of evidence-based practices for child and adolescent mental health: A systematic review. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 25*, 1009-1025. doi:10.1016/j.jaac.2013.07.012
- Oenen, S. van (2001). De complexe buurtpraktijk. In: S. van Oenen, & F. Hajer (Red.,). *De school en het echte leven. Leren binnen en buiten school*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW.
- Oenen, S. van, Bakker, P., & Valkestijn, M. (2005). *Jeugdactiviteiten in de brede school. Werkboek voor kwaliteitsontwikkeling: doelen, methodiek en evaluatie*. Utrecht/Amsterdam: NJi/Uitgeverij SWP.
- Oenen, S. van, & Hajer, F. (2001). *De school en het echte leven. Leren binnen en buiten school*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW.
- Oenen, S. van, & Wardekker, W. (2001). De breedte van het nieuwe leren: Over identiteitsontwikkeling en ervaringsaanbod. In: S. van Oenen, & F. Hajer (Red.,). *De school en het echte leven. Leren binnen en buiten school*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2007). Validity and Qualitative Research: An Oxymoron? *Quality & Quantity, 41*, 233-249. doi:10.1007/s11135-006-9000-3
- Packard, T. (2013). Organizational change: A conceptual framework to advance the evidence base. *Journal of Human Behavior in the Social Environment, 23*, 75-90.
doi:10.1080/10911359.2013.739534
- Rhoades, B. L., Bumbarger, B. K., & Moore, J. E. (2012). The role of a state-level prevention support system in promoting high-quality implementation and sustainability of evidence-based programs. *American Journal of Community Psychology, 50*, 390-395.
doi:10.1007/s10464-012-9502-1.
- Schreuder, L., Valkestijn, M., & Mewissen, S. (2010). *School met vijf O's. Onderwijs, opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement*. Utrecht/Amsterdam: NJi/Uitgeverij SWP.

- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R., & Brus, M. (2007). *Ouders, scholen en diversiteit. Ouderbetrokkenheid en –participatie op scholen met veel en weinig achterstandsleerlingen*. Nijmegen: ITS.
- Strasburger, V. C., Hogan, M. J., Mulligan, D. A., Ameenuddin, N., Christakis, D. A., & Council Commun Media (2013). Children, adolescents, and the media. *Pediatrics*, 132, 958-961. doi:10.1542/peds.2013-2656
- Unlusoy, A., de Haan, M., Leander, K., & Volker, B. (2013). Learning potential in youth's online networks: A multilevel approach. *Computers & Education*, 68, 522-533. doi:10.1016/j.compedu.2013.06.007
- Wandersman, A., Duffy, J., Flaspohr, P., Noonan, R., Lubell, K., Stillman, L., . . . Saul, J. (2008). Bridging the gap between prevention research and practice: The interactive systems framework for dissemination and implementation. *American Journal of Community Psychology*, 41, 3-4. doi:10.1007/s10464-008-9174-z.
- Weerman, A. (2010). *Zes psychologische stromingen en één cliënt*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Wells, G. (2000). Dialogic inquiry in education: Building on the legacy of Vygotsky. In: C. D. Lee, & P. Smagorinsky (Red.), *Vygotskian perspectives on literacy research*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Wienke, D. (2013). De school als vind- en werkplaats voor sociaal-pedagogisch handelen. In: H. Jumelet, & J. Wenink (Red.), *Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Wier, M. van, & Wieriks, J. (2005). *Levensecht leren in de buurt. Praktijkboek voor schoolbuurtwerk binnen het basisonderwijs*. Amsterdam: Stichting Welzijn Westerpark.
- Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Wit, C. N. M. de (2003). *Ouders en school – school en ouders*. Amsterdam: KPC Groep.
- Veen, A., Boogaard, M., Daalen, M. van, & Emmelot, Y. (2012). *Onderzoeksvragen op het terrein van kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie, ouders, zorg en doorgaande lijn. Beknopte programmeringsstudie in het kader van ECO3*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.
- Veen, A., Vergeer, M., Oenen, S. van, Glaudé, M., & Breetvelt, I. (2007). *ZonMw Programmeringsstudie Jeugd, Deelstudie 1. Effecten van interventies in pedagogische basisvoorzieningen*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.
- Veerman, J.W., & Van Yperen, T. (2006). *Zicht op effectiviteit. Bronnenboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg, deel 1*. Utrecht: NIZW / Praktikon / Ministerie van VWS.

- Vijfeijken, M. van, Schilt-Mol, T. van, Kat, M., Graauw, C. de, Blom, S., Smeets, E., . . . Claassen, A. (2010). *Meta-analyse van de eerste opbrengsten van de Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs*. Tilburg: IVA/ITS Nijmegen.
- Vries, H., de, Dijkstra, M., & Kuhlman, P. (1988). Self-efficacy: The third factor besides attitude and subjective norm as a predictor of behavioural intentions. *Health Education Research*, 3, 273-282. doi:10.1093/her/3.3.273
- Volman, M. (2013). De pedagogische opdracht van het onderwijs: Individueel presteren of betrokken participeren? In: H. Jumelet, & J. Wenink (Red.,). *Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.